

MUSEOVIESTI

- 2011 -

Etelä-Karjalan museo

Etelä-Karjalan museo

Lappeenranta 2011

MUSEOVIESTI

Julkaisija: Etelä-Karjalan museo
PL 239
53101 Lappeenranta
puh. (05) 6162261
telefax (05) 6162911
jukka.luoto@lappeenranta.fi

Toimittajat: Miikka Kurri
Jukka Luoto

Taitto ja Paino Seija Pylkkö/Ideasaimaa
ja Etelä-Karjalan museo

Kansikuva:

Näkymä puutalovaltaiselle Koulukadulle 1970-luvun alkuvuosilta. Valokuva on otettu Koulukadun itäpäästä, kadun päätteenä häämöttää Lappeenrannan lyseo. Kuva on valokuvaaja Aarne Mikonsaaren (1948–2007) testamenttilahjoituksesta, jota on digitoitu museon kuva-arkiston käyttöön kuluva vuoden aikana.

Painopaikka: Lappeenranta

Copyright: Etelä-Karjalan museo, 2011

ISSN 0358-9897

– SISÄLTÖ –

MITÄ KUULUU PAIKALLISMUSEOILLE? Päivi Partanen.....	5
PYHTÄÄLTÄ SALMIIN – SELVITYS VIIPURIN JA KÄKISALMEN LÄÄNIN 1600-LUVUN PITÄJÄNKARTOISTA Jorma Hytönen	6
SFRAGISTIIKKAA KARJALASSA Jukka Luoto	9
LUUMÄEN RISTIMÄNNYT Pekka Siirpää	11
MANNERHEIM LAPPEENRANNASSA Antti Lankinen	14
KANAVAN KANSAA, RAJAN VÄKEÄ – NUIJAMAAN HISTORIA ON VALMIS Marko Tikka	18
MUSEO SODAN NÄYTTÄMÖNÄ Jukka Luoto ja Miikka Kurri	20
”NIIN METSÄ VASTAA KUN...” Pertti Jurvanen	21
KIVEN HENKI - KESÄN JA SYKSYN TEEMANA ETELÄ-KARJALAN MUSEOSSA ON KIVEN MYTTISYYS JA VOIMA Satu Eiskonen	23
PEHR EVIND SVINHUFVUD ELI UKKO-PEKKA – PIENIÄ TARINOITA SUURMIEHESTÄ Aino-Maija Tiensuu.....	24
KANNAKSEN KUVIA DIGITAALISESTI Reija Eeva	25
KONNUNSUON VANKILA DOKUMENTOINNIN KOYTEENA Reija Eeva & Miikka Kurri	26
MAAKUNTAMUSEON RAKENNUSPERINTÖ- AINEISTOJA SÄHKÖISEEN MUOTOON Miikka Kurri.....	28
VISIITTI WOLKOFFILLE Elina Lyijynen	30
HOPEAA HIITOLAN KAIVAUKSISTA Ville Laakso & Stanislav V. Belsky.....	31
RUOKOLAHTI – RAUTAKAUDEN GATEWAY Ilkka Pylkkö	33
SUOMALAIS-VENÄLÄISET MUSEOPÄIVÄT LAPPEENRANNASSA Päivi Partanen.....	34
INFORMAATIOSIVUT	35

Mitä kuuluu paikallismuseoille?

Etelä-Karjalan museossa suunnitellaan paikallismuseoiden kartoitus- ja kehittämishanketta yhteistyössä Etelä-Karjalan liiton kanssa. Edellisen kerran paikallismuseoita tarkasteltiin vuosien 2002-2003 aikana, jolloin luotiin maakunnan museoportaali sekä Etelä-Karjalan museo-opas. Uudessa hankkeessa tullaan kartoittamaan eteläkarjalaisten paikallismuseoiden nykytilanne ja toimintaedellytykset sekä arvioidaan niiden tulevaisuudennäkymiä. Aineistoa tullaan hyödyntämään tulevaisuudessa paikallismuseoiden kehittämistyössä.

Paikallismuseoita ylläpitävät useimmiten erilaiset kotiseutu- tai kulttuuriyhdistykset yhdessä kuntien kulttuurihallinnon kanssa. Resurssit ovat usein vähäisiä. Kuntaliitokset tuovat mukanaan omat haasteensa paikallismuseoiden toimintaan ja niiden tekemään kotiseututyöhön. Vapaaehtoisvoimin ylläpidetystä museotoiminnasta tulee kunnan toimintaa, johon riittää usein äärimmäisen niukasti määrärahoja. On pelättävissä, että tulevaisuudessa kunnat tulevat myös lakkauttamaan paikallismuseoita, mikäli niihin ei löydy uusia toimintamalleja. Lakkauttamisiin liittyy monenlaisia uhkakuvia; kuinka käy museorakennusten, hajoavatko kokoelmat ja häviävätkö yhteisen tekemisen ja muistin paikat? Löytyisikö museoihin uusia toimintoja

ja niiden ennakkoluulottomia toteuttajia? Näihin kysymyksiin pyritään vastaamaan tässä museon hallinnoimassa Paikallismuseot nykyaikaan -hankkeessa.

Tulevaisuudessa matkailun merkitys Etelä-Karjalassa tulee lisääntymään entisestään. Matkailijat hakevat pieniä elämyksiä, tunnelmia, rauhoittumista esimerkiksi luontoaktiviteettien muodossa, mutta myös itse tekemistä. Tekeminen ja osallistuminen tulevat korostumaan tulevaisuuden museotyössä. Asiakkaat haluavat olla mukana museon toiminnoissa. Kulttuuria ja taidetta tullaan käyttämään myös hoito- ja kasvatustyössä entistä enemmän.

Moni paikallismuseo voisi toimia loistavasti tulevaisuuden oppimisympäristönä. Olisi löydettävä uusia toimintamalleja ja laajempia yhteistyöverkostoja, jotta toiminta saataisiin kannattavaksi. Lisäksi on haettava uusia tapoja ja punnittava esimerkiksi yritystoiminnan mahdollisuuksia paikallismuseoiden toiminnan virkistämiseksi. On vain opetettava ajattelemaan uudella tavalla.

Lappeenrannassa, lumisen talven jälkeen

Päivi Partanen

museotoimenjohtaja

Taipalsaarelaiset kunnostivat Röytn kotiseututalon ulkorakennuksen kattoa vuonna 2010.

Kuva: Eero Juntunen

Heikki Rantatupa on tunnistanut karttojen tekijäksi Anders Strengin mm. Liperin kartan kompassiruusun perusteella.

Riksarkivet, Stockholm,
kopio H. Rantatuvan kokoelmat

Jorma Hytönen

Pyhtäältä Salmiin – selvitys Viipurin ja Käkisalmen läänin 1600-luvun pitäjänkartoista

Etelä-Karjalan museossa pidettiin tammikuussa 2008 karttaseminaari, jossa dosentti Heikki Rantatupa esitteli Itä-Suomen kaavamaisia pitäjänkarttoja 1600-luvulta. Eräs kotiseutututkija esitti, että kartat laitettaisiin internetiin. Marraskuussa 2008 Etelä-Karjalan museon tutkija Jukka Luoto lähestyi allekirjoittanutta ja tiedusteli kiinnostusta saattaa pitäjänkarttojen taulukot luettavaan muotoon eli selvittää karttojen kylät. Laadin yhden karttanäytteen perusteella kustannusarvion, ja tammikuussa 2010 Jukka Luoto teki Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahastolle hakemuksen, joka koski Etelä-Karjalan asutushistorian tutkimusta. Hakemus jakaantui kolmeen osaan, josta yksi koski tätä karttatutkimusta. Kiitän Etelä-Karjalan rahastoa myönnetystä stipendistä.

Alkuperäislähteinä olivat Ruotsin valtionarkiston kaksi karttasarjaa – yhteensä 30 karttaa – jotka **Aarno Piltz** oli aikanaan kuvauttanut. Mustavalkonegatiivit oli sittemmin luovutettu Etelä-Karjalan museolle, jonka valokuvaaja **Seppo Pelkonen** saattoi ne digitaaliseen muotoon.

Näitä pitäjänkarttoja on julkaistu aiemmin ainakin Lappeenrannan kaupungin, Luumäen, Parikkalan ja Joutsenon historioissa.

Pitäjänkarttojen historiatiedot

Alkuperäiset kartat ovat säilytteillä Ruotsin valtionarkistossa, maanmittaushallituksen Suomea ja Ruotsin entisiä provinseja koskevien karttojen arkistossa (Lantmäteristyrelsen Kartor rörande Finland och Sveriges forna provinser). Kartat kuuluvat em. arkiston sisällä maanmittaushallituksen toimustaan 1850 (Lantmäteristyrelsen leverans 1850). Nume-

ro 1850 tarkoittaa vuosikymmentä, jolloin kartat siirrettiin valtionarkistoon. Kartat on luetteloitu arkistossa alkupään numeroilla 9 (Käkisalmen lääni) ja 11 (Viipurin lääni), ja ne on luokiteltu geograafiseksi eli maantieteelliseksi kartoiksi (Geographische tafflor). Kooksi on ilmoitettu 30 x 44,5 cm.

Eri tutkimuksissa kartat on ajoitettu 1600-luvun alkupuolelle, 1640-luvulle ja vuoden 1644 vaiheille. Ruotsin valtioarkiston kartat ja piirustukset -yksikön arkistonhoitaja **Johan Gässte** arvioi karttojen ulkoasun perusteella karttojen piirretyn 1640- tai 1650-luvulla – kartanpiirtäjästä hänellä ei ollut tietoa. Suomen maanmittauksen historiassa on maininta, että Ruotsin valtionarkistossa säilytettävät ”16 kpl. Viipurin läänin pitäjien karttoja” olisivat todennäköisesti maanmittari **Erik Aspegrenin** tekemiä. Dosentti **Heikki Rantatupa** katsoo osoittaneensa, että kartat olisivatkin maanmittari **Anders Strengin** laatimia.

Karttojen tietosisältö ja ulkoasu

Viipurin läänin karttoja on 16, Käkisalmen läänin 14. Kummankin sarjan ensimmäisessä kartassa on kompassisuus, joka osoittaa pohjoisen sijaitsevan kartan yläosassa. Kartan yläreunassa on kerrottu lääni ja pitäjä. Kartan numero on lisätty oikeaan yläreunaan myöhemmin, koska numeron väri ei ole yhtä tumma, kuin kartan muun tekstin väri. Kaikki muu on merkitty karttaan piirretyn kehyksen sisään – ellei tila ole loppunut kesken.

Kartan vasemmassa reunassa on kyläluettelo ja kartasta riippuen sarakkeet: emäkirkko tai pitäjä, kappeli tai toinen pitäjä, tilalliset, suomalaiset, täyttä veroa maksavat, veroautiot, venäläiset ja kylän numero.

Kartan oikeaan alakulmaan on merkitty mittakaava Ruotsin peninkulmina.

Itse karttapintaan on merkitty kylät, kirkolliset rakennukset, pappilat, vesistöt, saaret, sillat ja metsä. Poikkeuksen muodostavat Sortavalan kartta, johon on piirretty myös kalliot/kukkulat ja Räisälän kartta, johon on piirretty Käkisalmen kaupunki. Karttapintaan on myös nimetty vesistöjä ja muutama saari.

Tilasin Liperin pitäjänkartasta digitaalisen värikopion nähdäkseni kartan värit. Vaalealle karttalehdelle on merkitty mustalla läänin ja pitäjän nimet. Kehyksessä kiertää ulommaisena kaksi punaista viivaa. Keskellä on piirretty mustalla vinoviivitus kahden mustan kehyksen väliin. Sisimpänä kiertää kaksi vihreää viivaa. Taulukossa kylännimet, sarakkeet ja sen viivat sekä numerot on merkitty mustalla paitsi kylien numerot ja osa vaaka- ja vinoviivoista, jotka on merkitty punaisella. Mittakaava on merkitty mustalla. Vesistö on väritetty sinisellä ja puut vihreällä. Kylien numerot on merkitty punaisella ja kylän karttamerkki punaisella ympyrällä, jossa on musta reunus. Kirkollisten rakennusten ääriviivat on merkitty mustalla ja rakennukset on kevyesti viivoitettu punaisella. Kompassisuus on käytetty vihreää, punaista, mustaa, vaalean kellanruskeaa ja tummanvihreää/turkoosia.

Kylien nimien selvittäminen käytännössä

Tein tutkimuksen mustavalkovalokuvien perusteella. Käytännössä tämä tarkoitti, että tulostin digitoidut kartat sekä suurennokset niiden kyläluetteloista valokuviksi ja vertasin niitä nykykarttaan tai 1920–1940-lukujen karttoihin. Nykyisen rajan sisäpuolella olevien pitäjien pääasiallinen verrokki oli Maanmittauslaitoksen Kansalaisen karttapaikka-verkkopalvelu (kansalaisen.karttapaikka.fi). Nykyisten rajojen ulkopuolella sijaitsevien pitäjien verrokkeja olivat Maanmittauslaitoksen Karjalan kartat -verkkopalvelu (www.karjalankartat.fi), ja sen paperiversio (Pekkanen – Martimo 2006.). Muita sähköisiä lähteitä olivat Seppo Rapon Luovutettu Karjala -www-sivusto (www.luovutettukarjala.fi), Karjalan kannasta ja Laatokan Karjalaa koskeva Etelä-Karjalan maakuntaportaalin sivusto (www.ekarjala.fi/karjalan_kartat/kuntalista.php) ja Lappeenrannan kaupungin www-sivusto luovutetuista Etelä-Karjalan pitäjistä (www.lappeenranta.fi/?depid=13927).

Kävin kartat läpi viisi kertaa. Kahdella ensimmäisellä kierroksella keskityin lähinnä kylien nimien puhtaaksikirjoittamiseen. Tässä oli apuna mm. Suomen sukututkimusseuran näytteet vanhoista käsialoista (www.genealogia.fi/faq/faq031e.htm). Isojen alkukirjainten käyttö on kartoissa sekaista. Parhaiten tämä näkyy kirjaimissa w ja W. Samoin esimerkiksi k-kirjain on isona ja pienenä lähes samannäköinen, jolloin tulkinta on pitänyt perustaa kirjaimen kokoon. Myös b ja l ovat eräissä sanoissa hämäävän samanlaisia.

Pienet y- ja ij-kirjaimet erottaa periaatteessa siten, että y:n varsi taipuu vasemmalle, kun taas ij-ligatuurissa varsi on suora. Kaksois-s on merkitty saksalaisella geminaatta-s:n merkillä ß, paitsi taulukon rýssar-sanassa. Jos jotkut nimet vaikuttavat oudoilta ääntää, niin kannattaa muistaa, ettei latinalaisessa kirjoituksessa ollut alun perin kirjaimia u ja j, vaan niiden sijaan käytettiin kirjaimia v ja i.

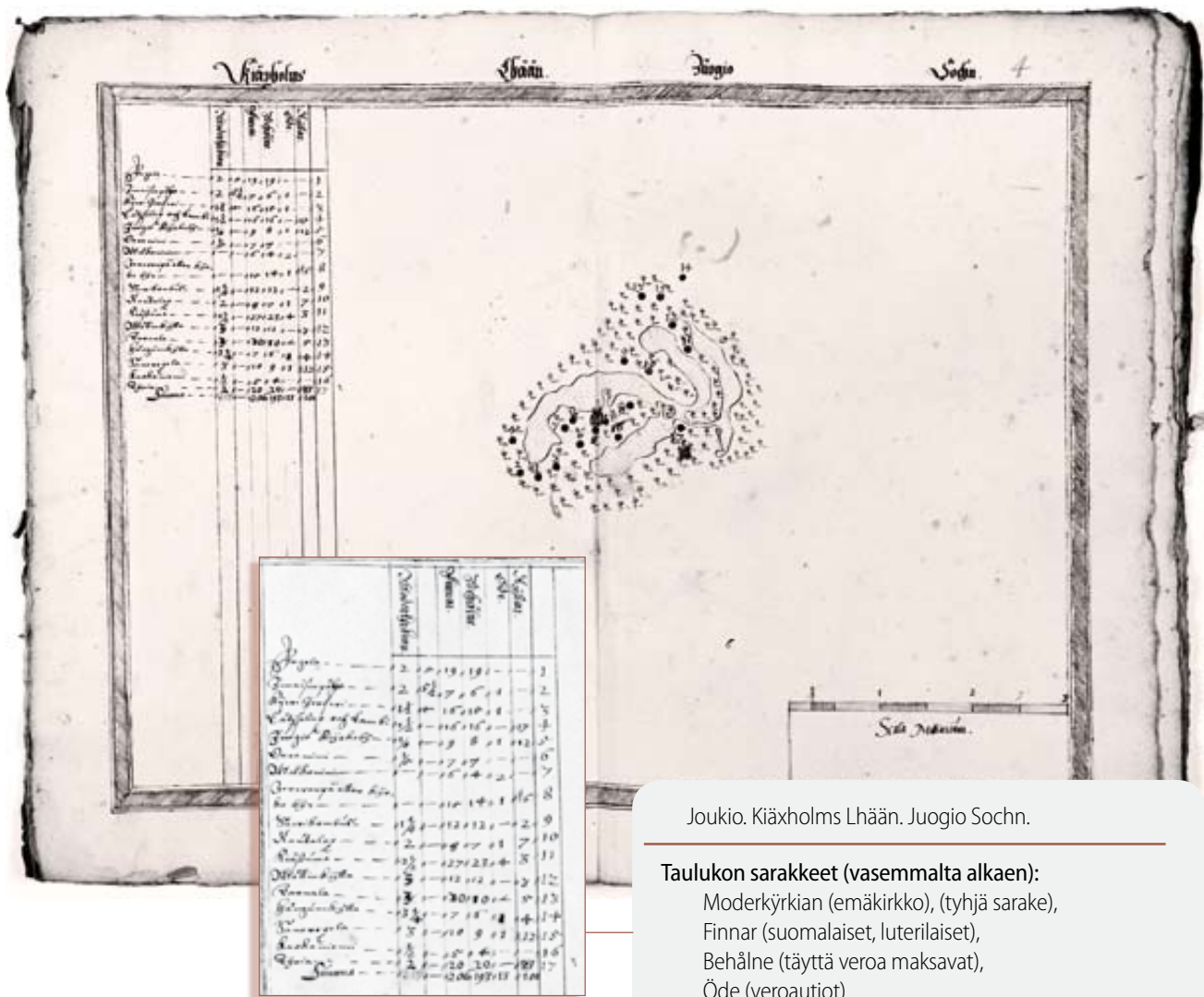
Tekstissä sanoja on lyhennetty pisteillä, kaksoispisteillä ja kontraktioilla, joissa sanan keskeltä on jätetty pois kirjaimia. Kirjaimen puuttuminen on osoitettu sanan yläpuolelle piirretyllä viivalla tai kaarella. Nämä lyhennetyt osuudet olen merkinnyt alleviivauksella. Huomattavasti enemmän kartanpiirtäjältä on jäänyt puuttumaan vokaalien pisteitä ja viivoja (u, ý, ä, ö). Tällaisen puutteen olen täydentänyt hakusulkeisiin [].

Jälkimmäisillä kolmella kierroksella keskityin etsimään uudemmissa kartoista sijainniltaan ja etymologialtaan vastaavaa kylää, kylän osaa, tilaa, vesistöä tai maastonkohtaa. Tässä olivat apuna Suomen sukututkimusseura kokoamat tiedot Suomen seurakuntien kylistä (hiski.genealogia.fi/seurakunnat) ja Karjalaisten osoitekalenteri vuodelta 1952 (www.genealogia.fi/hakem/karjala), Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen digitoimat kirkonkirjat (www.sukuhistoria.fi/sshy/index.htm), Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkojulkaisu ruotsinkielisistä paikannimistä Suomessa

Yksityiskohta Joukion kylää kuvaavasta kartasta. Kartan rakennukset /rakenteet: Kaksi kirkollista rakennusta. Kirkonkylään on merkitty pappila.

Kartan maasto: Vesistöistä karttaan on merkitty hallitsevana Simpelejärvi ja idässä Pieni tai Suuri Rautjärvi. Koitsanlahti ja Lamminkylä (4) on merkitty Simpelejärven länsirannalle, ja Melkoniemi (7) Simpelejärven itärannalle.

Joukio. Kiäxholms Lhään. Juogio Sochn.

Taulukon sarakkeet (vasemmalta alkaen):

Moderkyrkian (emäkirkko), (tyhjä sarake),
Finnar (suomalaiset, luterilaiset),
Behålne (täyttä veroa maksavat),
Öde (veronautiot)
Rÿssar (venäläiset, ortodoksit)

Huomio Joukion tiedoissa kiintyy sarakkeeseen ryssar-venäläisiä, jolla tarkoitetaan ortodoksista väestöä. Kartasto antaa siis asutuksen laajuuden ohella kuvan myös kirkollisista oloista.

Taulukon kyläluettelo:

- 1 Engela (Änkilä)
- 2 Jnnaisinpåhla (Innasennurkka)
- 3 Kijwi Jerfwi (Kivijärvi)
- 4 Cätzsalax och Lambi (Koitsanlahti ja Lamminkylä)
- 5 Juogio kiyrkeby (Parikkala)
- 6 Orranimi (Oravaniemi)
- 7 Malkonimi (Melkonieni)
- 8 Jerwenpä eller kyrke byn (Järvenpää eli kirkonkylä)
- 9 Sawikombus (Savikumpu)
- 10 Rautalax (Rautalahti)
- 11 kiäßuma (Kesusmaa)
- 12 Mällinkijlla (Möltsi?)
- 13 Tarnala (Tarnala)
- 14 Hångumkylla (Honkakylä)
- 15 Sanerexela (Saarenkylä)
- 16 kaokaniemi (Kaukola)
- 17 Tÿria (Tyrjä)

(scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/ortnamn) ja arkistolaitoksen kokoama Käkisalmen läänin tuomiokirjakortisto (www.narc.fi/Arkistolaitos/tma/kaki).

Täysin selvitetty pitäjät ovat Valkeala, Luumäki ja Pälkäjärvi. Ongelmallisia ovat olleet erityisesti keskeneräiset Savitaipaleen, Taipalsaaren ja Joutsenon kartat, joissa kartta-pohjalle ei ole merkitty kylien numeroita. Jos en ole löytänyt uudemmissa kartoista, kyläluetteloista tai muista lähteistä vastaavuutta 1600-luvun nimelle, niin olen merkinnyt nämä kysymysmerkillä. Kommentit olen merkitty asteriskilla.

Karttojen tekstit on kirjoitettu puhtaaksi säilyttäen kirjoitusasu. Kyläluetteloon on merkitty sulkuihin nykyinen tai 1920–1940-lukujen vakiintunut nimi. Tässä kohdin on tosin hivenen horjuvuutta, sillä eri lähteet ilmoittavat osan nimistä hiven eri muodossa. Kartasta on myös kerrottu karttapohjan tekstit, rakennukset/rakenteet sekä maasto. Joskus on ollut myös syytä kommentoida kartanpiirtäjän työtä.

Alkuperäiset kartat Ruotsin valtionarkistossa:

http://nad.ra.se/archive_index.aspx?id=61f8313c-5ec4-4873-ae09-876096956877&s=Balder

Koko aineistoon voi tutustua **Etelä-Karjalan museossa (Jukka Luoto)**. Selvitystyön julkaiseminen on suunnitteilla.

Jukka Luoto

Taipalsaaren sinetti-
leimasin

Kuva: Seppo Pelkonen

**Museokoelmiin pää-
tyy jo muinaismuisto-
lain perusteella van-
hoja rahoja. Rahoja
tutkii numismatiikaksi**

**kutsuttu "tiede". Sen rinnalla museoissa on edustettuna koko joukko muita aloja, jotka nekään ei-
vät ole tieteitä, mutta edellyttävät alan perusteellista tuntemusta. Tällaisia ovat vaakunatiede eli
heraldiikka, mitalitiede, lipputiede ja sinettitiede eli sfragistiikka. Niiden suhde museomaailmaan
on löyhempi siksi, etteivät kokoelmat juuri kartu näiden alojen osalta.**

Vanhoissa asiakirjoissa on sinettejä ja muinoin jotkut harrastivat näiden sinettien keräilyä. Toiminta on arveluttavaa, kun se aina pitää sisällään sinetin irrottamisen historiallisesta ympäristöstään eli siitä asiakirjasta, jonka vakuudeksi sinetti on kiinnitetty. Museoilla ei juurikaan ole tällaisia sinettikokoelmia kuten ei myöskään vanhoja asiakirjakokoelmia, joiden paikkana ovat arkistot. Sinettileimasimet-stampit joutuvat kuitenkin pääsääntöisesti museoon, kun niiden virastokäyttö on päättynyt. Tavalisimmin kyseessä ovat värimusteella kuvioita tehneet esineet; vahasinettileimasimet ovat harvinaisempia museokokoelmissa.

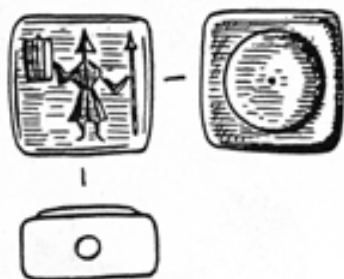
Museoviestin numerossa 1/2002 on käsitelty yhtä mahdollista sinettileimasinta Mikkelin tuomiokapitulin kokoelmissa. Aika ei ole tuonut lisää valaistusta tämän leimasimen historiaan. Yllättävää kyllä, arkeologia on sen sijaan tuonut päivänvaloon yhtä ja toista myös sinettitieteen-sfragistiikan alalta.

Suorastaan sensaatiosta voidaan puhua, kun Aleksanteri Saksa löysi Käkisalmen kaivauksissaan v. 1987-88 Räsälän

Hovinsaaresta luisen sinettileimasimen, johon on kuvattu kilpeä ja keihästä kantava kypäräpäinen soturi. Tyylillisin perustein sinetti on ajoitettu 1400-luvulle. Sen on oletettu kuuluneen Särkisaloon hovia tuolloin hallinneelle Gregori Rokulskille, jolla oli Ruotsia ja Venäjää koskeissa rajakysymyksissä välitystuomarin rooli (Saksa, A. 1998, Rautakautinen Karjala, Studia Carelica Humanistica 11, Joensuu, s. 103-105, Kuujo, E. 1958, Käkisalmen kaupungin ja maalaiskunnan historia I, Lahti, s. 18-19). Tosi-asiassa ei ole olemassa mitään tietoa siitä, että tuo sinetti olisi kuulunut juuri hänelle.

Taipalsaaren vanha pappila on mielenkiintoinen siksi, että Pappila on ollut kuninkaankartanona jo ennen Kustaa Vaasan aikaa. Vuonna 1546 siitä tehtiin nimismiehen kartano ja 1571 pappila. Rakennuksen korjauksen yhteydessä syntyneitä maakasoja seulottaessa löydettiin ruotsalainen kuparinen hopeaäyri vuodelta 1689.

Ehdottomasti mielenkiintoisin esine on pieni pronssinen sinettileimasin. Sen pintaan on kaiverrettu vaakunakuvio ja sen keskelle tähtikuvio. Vaakunan sivuilla on

Hiitolan luinen sinetti
Viipurin läänin historian
mukaan.

Taipalsaaren sinetti-
leimasimen kuvio
J. Luodon mukaan

pyöreät syvennykset ja päällä joitain tunnistamattomia merkkejä. Sen on arveltu kuuluneen jollekin stiern-tähtinimiselle Baltian aateliselle. Tällaista sinettiä on käyttänyt kuitenkin mm. 1500-luvulla Galt-niminen vouti ja voi olla, että asiakirjoihin liittyviä sinettejä vertailemalla hyvinkin löydetään se paikallinen merkkihenkilö, joka on sinetti-leimasimensa Taipalsaarelle jättänyt.

Itse asiassa Taipalsaaren pappi Petrus Laurentius on käyttänyt juuri tällaista leimasinta vuoden 1600 tienoilla. Hänen nimikirjaimensa olivat kuitenkin erit. Olisiko siis kyseessä hänen poikansa tai muu sukulainen?

Tässäkin tapauksessa päästään tutkimuksessa siis melkein sinetin käyttäjään asti, mutta ei aivan.

Vuoden 2010 lopulla rautjärveläinen Olli Varis toi museoon arvioitavaksi pronssisen sinettileimasimen. Sen pintaan on kaiverrettu leijona kohotettuine häntineen ja etutassuineen. Leimasimessa ei ole lainkaan kirjoitusta tai kirjaimia, mikä antaa viitteitä sen primitiivisyydestä ja korkeasta iästä.

J. W. Ruuth on tehnyt selvää 1500-1600-luvun sineiteistä artikkelissa: Suomen rälssimiesten sineiteistä lopulla 1500-lukua ja alussa 1600-lukua (HArk XI, s. 285-348, Helsinki 1891). Hän tuntee yksinäisen leijona-teeman kolmesta sinetistä: N:o 79, Nousiainen 1629, N:o 80, 1613 ja N:o 81. Leijonien hahmot eivät mitenkään muistuta rautjärveläisen leimasimen leijonaa.

Kun täysin vailla kirjaimia olevat sinetit ovat harvinaisia, on tietenkin lähellä se ajatus, että tämä pelkällä kuvalla varustettu leimasin ei olisikaan ruotsalainen vaan itäistä alkuperää. Eräät havainnot näyttäisivät puhuvan sen puolesta, sillä täältä Kaakkois-Suomesta on käytetty sinettejä, joissa ei ole lainkaan tekstiä.

Sääminkiläisen Sigfrid Munkin sinetissä (Ruuth N:o 77, v. 1615) on erikoinen kuvio, jossa on rinnakkain mies keihäs tai jousi kädessä ja joutsen. (Pirinen, K. 1982, Savon historia II:1, Pieksämäki 1982, s. 202) Sama teema tavataan kahdessa muussa sinetissä: Ruuth N:o 76, Mads Hinzon hordell v. 1599; Ruuth N:o 78, Pär Monson v.

Petrus Laurentiuksen sinetti

1616). Ensin mainittu on peräisin Ylä-Satakunnasta ja jälkimmäinen Turusta. Tämä sinettikuvio liittyy Etelä-Karjalaan sikäli, että aivan sama kuvio tavataan eräässä Parikkalasta löydetyssä hopeasormuksessa. Pekka Sarvas on rinnastanut tämän sormuksen novgorodilais-virolaisiin sormuksiin. (Sarvas, P. 1973: Kuvasormusryhmä 1500-luvun lopulta, Suomen Museo 1973, s. 46, kuva 7)

Tällainen sormus on tietävästi löytynyt myös Rautjärveltä, joka näyttä-

ttyy tänä päivänä oikeana sinettisormusten pitäjänä. Olli Varis on nimittäin löytänyt Miettilästä myös hopeasormuksen, jonka kannassa on joutsenkuvio (vrt. lähinnä Sarvas SM 1973, kuva 7:7, 8:12). Tämä lintuaihe on harvinainen, mutta tunnetaan sääminkiläisen kappalaisen Martinus Martinin sinetissä vuosilta 1624-1629 (Lappalainen, P. 1971, Säämingin historia I:2, Pieksämäki, s. 434)

Miettilästä on peräisin myös pronssisormus, jonka kannassa on ihmishahmo, joka pitää toisessa kädessä sauvaa, toisella puolella on puu. Sekään aihe ei ole kuvasormuksissa ainutlaatuinen (vrt. esim. Sarvas SM 1973, kuva 1:1).

Parhaimmillaan sinettitiede auttaa siis ymmärtämään ketkä ovat asuneet hoveja ja pappiloita Etelä-Karjalassa. Sinettien tutkimus on myös kulttuurihistoriaa sikäli, että ne kertovat eri alueiden välisistä kulttuurisuhteista.

Rautjärven sinettisormuksen ihminen, jousi tai keihäs ja puu

Kuva: S. Pelkonen

Rautjärven sinettileimasin

Kuva: S. Pelkonen

Rautjärven leimasimen leijona

Kuva: S. Pelkonen

Ristikuvio sekä puuhun kaiverrettu mahdollinen uhrikolo Alatuvan navetan ristipuussa.

Viuhkolan ristimännnyt

Pekka Siiröpää

Kuvat: P. Siiröpää

Luumäen ristimännnyt

Karjalassa ja Etelä-Savossa oli muinoin tapana vainajaa haudata vietäessä tehdä männyn kylkeen risti, ettei vainajan sielu palaa takaisin kotiin kummittelemaan. Tämä perinne alkoi arviolta 1600-luvulla ja loppui pääasiassa 1800-luvun lopulla.

Etelä-Karjalassa näitä ristimäntyjä on tietojeni mukaan säilynyt ainoastaan Luumäellä, jossa Viuhkolan ristimännnyt seisovat vielä tänäkin päivänä kylätien varrella Ristimännymäellä.

Tässä kirjoituksessa on pääasiallisena lähdeaineistona käytetty professori Janne Vilkkunan väitöskirjaa "Suomalaiset vainajien karsikot ja ristipuut". Laajasta aineistosta huolimatta Vilkkuna ei tunne Luumäen ristimäntyjä. Kirjassa on kuitenkin useita viittauksia luumäkeläiseen ristipuu- ja hautausperinteeseen. Tämän artikkelin tarkoitus onkin tallentaa vielä jäljellä oleva tieto Luumäen ristipuista, jotka säilyneinä ovat ainutlaatuisia Etelä-Karjalassa.

1. Viuhkolan ristimännnyt
2. Munteen Alatuvan navetta
3. Kivoranmäki
4. Ristimäki

Viuhkolan ristimännnyt

Viuhkolan yli kaksisataavuotiaat ristimännnyt seisovat yhä paikallaan Ristimännnymäellä Viuhkolantien varrella Koskelan tienhaarassa. Ne ovat aikoinaan saattaneet olla useamman kylän käytössä. Ristipuita on kaksi, joista toisen vuoden 2004 elokuun alun myrsky katkaisi noin neljän metrin korkeudelta.

Mäntyjen kyljet ovat täynnä umpeenkasvaneita ja arpeutuneita ristin paikkoja. Joku risti on vielä hyvin heikosti näkyvissä. Nämä ristimännnyt ovat Etelä-Karjalassa ja Luumäellä ainoat, jotka ovat vielä pystyssä. Herääkin kysymys, onko tämä traditio jostakin syystä säilynyt pisimpään juuri Valkolan puolella Luumäen pitäjää. Vilkkunan mukaan nimittäin tiedetään, että joillekin perinteistä kiinni pitävillä isännille tehtiin Suomessa ristejä vielä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä.

Ikivanha kansanusko

Vanhan kansanuskon mukaan vainajan sielu irtautui kuoleman jälkeen ruumiista ja jatkoi omaa itsenäistä elämäänsä. Tämä ikivanha uskomus kulki pitkään kristinuskon rinnalla. Sitä saattoi vahvistaa myös kristinuskon opetus: ”viimeisenä päivänä vainajat nousevat ylös taivaaseen”. Uskottiin, ettei vainaja ollutkaan vielä täydellisesti kuollut ja saattoi tulla haudastaan kotiin kummittelemaan.

Tätä pelkoa poisti vainajaa haudaan viettäessä männyn kylkeen leikattu risti. Nämä kylän tai kylien yhteiset ristipuut sijaitsivat yleensä lähellä kylän hautausmaan puoleista rajaa. Ne olivat tavallaan maagisia rajamerkkejä, jotka pysähdyttivät kotiin palaavien vainajien sielut ja saivat palaamaan takaisin hautausmaalle. Ristipuiden ympäristöt olivat entisaikaan pelottavia paikkoja, joissa vainajien sielut vaeltelivat.

Länsi-Suomessa vainajille tehtiin karsikko, jolla oli sama tarkoitus kuin ristipuullakin. Kuusi karsittiin ja siltä katkaistiin latva.

Haudausmaalle mentäessä hautajaissaatto pysähtyi ristipuun kohdalle. Paikalla veisattiin ensin virsi ja sen jälkeen ruumiin ajomies tarjosi saattoväelle vainajan muistomaljan, viinaryypyn. Ristimännyn kyljestä vuolttiin kaarnaa, ja siihen leikattiin vinoristi eli Apostoli Andreaksen risti. Tällä tavalla jätettiin viesti tuonpuoleisen väelle. 1800-luvulla Luumäelläkin tuli toisinaan tavaksi naulata puuhun karsikkolautaa, jossa oli vainajan nimikirjaimet sekä syntymä- ja kuolinvuosi.

Viuhkolan männyn risti.

Viuhkolan ristimäntyjen juurella on Luumäen Kotiseutula-
lautakunnan laittama laatta, jossa lukee: "Vainajia hautaan
saatettaessa leikattiin näihin mäntyihin risti, jonka tarkoituk-
sena oli estää vainajan hengen paluu takaisin kotiin. Männyt
ovat lailla rauhoitetut. Luumäen Kotiseutula-
lautakunta".

Inkilän ja Munteen ristimänty

Vaikka näiden kylien ristimännyn sijaintipaikka olikin van-
hastaan tiedossa, niin vasta viime vuonna ristimännyn säily-
minen tuli yleiseen tietoisuuteen Eero Kaasalaisen toimesta.

Tämä ristimänty on seisonut Kivoranmäellä Munteentien
itäpuolella Munteen kylässä noin 50 metriä ennen Pukkilan
kylän rajaa. Jostakin syystä mänty on kaadettu jo yli sata vuot-
ta sitten ja siirretty toiseen käyttötarkoitukseen. Tällä hetkellä
se on hyväkuntoisena Munteen Alatuvan talon kivinavetan
katoksen keskitolppana. Navetta on peräisin vuodelta 1890.
Katos on rakennettu 1930-luvulla. Maaliskuussa 2011 katos
romahti lumien painosta, mutta ristipuu säilyi ehjänä. Omis-
tajan toimesta tullaan ristipuusta pitämään erityistä huolta.

Ennen nykyistä käyttötarkoitusta tämä ristipuu on ollut
muussa käytössä, ehkäpä edellisen navetan tolppana. Puu
on kaatamisen jälkeen kuorittu ja arpeutuneet ristit ovat sel-
västi näkyvissä. Ristipuuta tarkastellessa vaikuttaa siltä, että
joitakin ristejä on jälkeensä paranneltu ja kolmen ristin alle
on tehty mahdolliset uhrikolot. Viikunan väitöskirja ei kuiten-
kaan tunne tällaisia ristipuita joissa olisi koloja. Onko tämä
muinainen ristimänty aikoinaan siirrettykin uhripuukäyttöön
turvaamaan Munteen Alatuvan talon vilja- ja karjaonnea?

Eero Kaasalainen ja ristimänty Munteen alatuvan navetan
tukipilarina.

Viuhkolan ristimännyn myrskyn jälkeen

Kangasvenäläisen ristimänty

Kaikilla Luumäen kylillä on ollut omat ristimäntynsä niille so-
pivilla mäillä lähellä kylän rajaa kirkolle johtavien teiden var-
silla. Venäläisen kylän ristipuusta on vuonna 1964 tallennet-
tu tieto Nimiarkistoon, jonka mukaan ristimänty on sijainnut
Ristimäellä vanhan kirkkotien varrella.

Tämä vanha kirkkotie lähti heti Haapataipaleen tien jäl-
keen kulkemaan Kahrasenjärven eteläpuolitse kohti nykyistä
Kahrasentien liittymää, josta se jatkui kuutostien linjaa kohti
Taavettia. Tie on suurimmaksi osaksi hävinnyt. Vain alkuosa
Venäläisen kylän puolella on vielä käytössä.

Ristimäen nykyinen nimi on peruskartassa Väli-suonmäki.
Juuri sen korkeimmalla kohdalla tien pohjoispuolella seiso-
i aikoinaan ristimänty, josta paikallinen asukas on Nimiarkis-
ton tutkijalle kertonut: "Sen tie varressa on oltu ristipuu,
mihi ain veistivät ristin, ku veivät ruumist hautaa".

Luumäen nimistöä ja vanhaa tiestöä tutkimalla voisi pää-
tellä useitakin ristimäntöjen paikkoja. Yksi mahdollinen voisi
nimensä perusteella olla Anjalan kylän Ristivuori. Sen kautta
kuljetettiin Haimilan ja useamman muunkin kylän vainajat
kirkkomaahan.

Kirjallisuutta

Martti Sarmela, Suomen perinneatlas. Helsinki 1994

Eero Siljander, Pyhäkangas vainajien karsikko. Hiisi 2/2010

Janne Viikuna, Suomalaiset vainajien karsikot ja ristipuut.

Kansantieteellinen arkisto 39. Helsinki 1992

Toivo Vuorela, Suomalainen kansankulttuuri. Porvoo 1975

Antti Lankinen

MANNERHEIM JA LAPPEENRANTA

Mannerheim "Jaakkolan kirkon" edustalla 5.8.1919, EKM.

Artikkeli perustuu samasta aiheesta 23.8.2010 Lappeenrannan taistelun vuosipäivän seminaarissa pitämäni esitelmään. Tässä yhteydessä on tuotu esiin vain osa kuvamateriaalista mielenkiinnon tai niiden epävarman taustatiedon vuoksi. Artikkelia valmisteltaessa tuli selvästi esiin historian kirjoittamisen vaikeus, kun useat valokuvat olivat ilman tarkempia taustatietoja. Mikäli artikkelissa esitetyistä kuvista löytyy lisätietoa, pyydetään siitä ottamaan yhteyttä Etelä-Karjalan museoon.

Mannerheimia ja Lappeenrantaa yhdistää Mannerheimin sukuvaakunassa ja Lappeenrannan kaupungin vaakunassa esiintyvä villimiesteema. Se liittäköön Mannerheimin Lappeenrantaan ainakin tämän artikkelin ajaksi.

Vuonna 1649 perustetun Lappeenrannan villimiesvaakunan pohjautuu Ruotsin vallan ajan määräyksiin vuodelta 1652, josta lähtien tiettävästi Lappiin viittaava tunnus on ollut käytössä. Lappiin sotkeminen johtui ehkä siitä, että tuleva kaupunki kuului tuolloin Lapveden suurpitäjään ja markkina-alue, joka tuolloin sai kaupunkioikeudet, oli nimeltään Lapwestrandh ja nämä nimet ruotsinkieliset hallintohenkilöt tiettävästi sotkivat Lappiin.

Mannerheimin vaakunan selitteessä kypäräpäisiä villimiehiä ei selvitetä, mutta ne juontanevat juurensa Ruotsin hallitseviin piireihin jo ajalta ennen 1600 – lukua. Ruotsiin romanttinen villimies-kuvio oli tullut Saksan alueelta, josta Mannerheimin sukun viimeisten tutkimusten mukaan on

lähtöisin.

Olen jäsenellyt aiheen käsittelyn kronologiseen järjestykseen. Eli Mannerheimin yhteydet Lappeenrantaan hänen syntymästään 1867 aina kuolemaansa vuoteen 1951 saakka.

Näyttää siltä, että Länsi-Suomessa Askaisissa syntyneenä Mannerheim ei olisi vieraillut Itä-Kaakkois-Suomessa lapsuudessaan – siitä ei ainakaan löytynyt todisteita. Hamina Kadettikoulu toi hänet lähelle (n 85 km) Lappeenrantaa, mutta dokumentteja yhteyksistä tuolloin vaatimattomaan Lappeenrantaan ei löytynyt. Tosin liikkuvasta ja tuolloin hiekan rasavillistä nuorukaisesta ei varmuudella voi tietää. Jo Hamina aikansa alkuvaiheista lähtien nuoren Carl Gustafin katse kääntyi kuitenkin kohti suurempia ympyröitä – kohti Pietaria.

Venäjän aikana 1887–1917 Mannerheimilla oli pyrkimys käydä Suomessa vähintään kerran vuodessa – tosin loppuvaiheessa ensimmäisen maailmansodan aikana 1914–1917 hän ei sitä ehtinyt tehdä. Lappeenranta sijaitsi sivussa Pietari-Helsinki rautatieyhteydestä, koska Lappeenrantaanhan oli tuolloin keisarin (Aleksanteri III) käyntiä varten Simolasta vuonna 1885 rakennettu vain pistoraiteen luokkaa oleva yhteys. Näyttääkin siltä, ettei Mannerheim vielä tuolloinkaan pistäytynyt ja tutustunut vanhaan varuskunta- ja linnoituskaupunkiimme.

Vierailuja satamaan ja Kaukaalle

Vuonna 1919 valtionhoitaja aikanaan Mannerheim teki maakuntamatkoja kuten nykyisetkin "hallitsijat". Tuolta noin kahdeksan kuukauden ajalta (12.12.1918 – 30.7.1919) ei löytynyt

Kaukaan-Lauritsalan suojeluskunnan lipun luovutustilaisuuden ohimarssi 5.6.1922, Lappeenrannan kaupunginarkisto.

todistettavia merkintöjä tai mainintoja käynneistä pienessä Lappeenrannassa (väkiluku v 1921 oli noin 3200 henkeä). Ainut liittymä valtionhoitaja ajalta Lappeenrantaan näyttäisi olleen, kun Mannerheim Helsingissä luovuttaa 16.5.1919 (Vapaussodan päättymisen muistopäivänä) Uudenmaan Rakunarykmentille sen joukko-osastolipun, joka sittemmin niin usein liehui Lappeenrannassa eri juhlallisuuksissa.

Lappeenrannan kaupungin arkistosta löytyi valokuvia hänen vierailu(i)staan myös vuonna 1919. Historiikirjoista tai vastaavista en tekstiä löytänyt ja kuvat saattavat tiedoistaan huolimatta olla joltain muulta ajankohdalta. Kuvat löysi arkiston toimistonhoitaja Tuula Antinniemi.

Kyseinen käynti saattaa liittyä paikallisen suojeluskunnan tarkastamiseen. Mannerheim kutsuttiin heti valtionhoitaja-aikansa jälkeen suojeluskuntain kunniapäälliköksi.

Mannerheimilla oli edelleen kunniahimoo ja energiaa ja hän halusi juuri toimineena valtionhoitajana näkyvyyttä suomalaisten keskuudessa. Vastavalittu presidentti Ståhlberg yritti rajoittaa Mannerheimin poliittista vaikuttamista jo tuolloin.

Oma johtopäätökseni, hieman ristiriitaisten tietojen perusteella on kuitenkin, että Mannerheimin ensimmäinen vierailu ja tutustuminen Lappeenrantaan olisi tapahtunut 5.8.1919. Tarkkaa suojeluskuntain kunniapäälliköksi nimittämishetkeä en löytänyt, mutta kuvissa näkyvä tapahtuma voisi olla jopa ensimmäinen tarkastuskäynti kunniapäällikkönä.

Leena Riskan toimittamassa Lauritsalan kauppalan historiassa on valokuva, joka kertoo Mannerheimin vierailusta Lappeenrantaan 17.9.1921. Teksti kertoo, että hän saapui Lappeenrannan asemalle jossa vastassa oli kaupunginjohtaja ja suojeluskunnat. Vierailu kohdistui Lappeen kunnan puolelle Kaukaalle, jossa Mannerheim tarkasti sikäläisen suojeluskuntakomppanian ja otti vastaan ohimarssin.

Myös Etelä-Saimaa lehti kertoi Mannerheimin saapumisesta junalla Lappeenrantaan 17.9. klo 7.00, mutta ei matkan tarkoitusta.

Kaupungin arkistosta löytyneessä samaisessa valokuvassa, jonka on omistanut edes mennyt opettaja Ossi Meilahti, näkyy hänen merkintänsä; - kuva; "Kaukaan - Lauritsalan suojeluskunnan lipun luovutustilaisuuden ohimarssi

Taitelija Liljeroosin näkemys Mannerheimin vierailusta 1934, LPR Upseerikerho. Kuva: A. Lankinen

Alkuperäinen kuva Mannerheimin vierailusta 1934, ympäristö ja henkilöt ovat erit kuin Liljeroosin maalauksessa, EKM.

5.6.1922, vastaanottajana kenraali Mannerheim”. Lippua kuvassa kantaa Ossi Meilahden isä Aleksanteri Meilahti.

Kyseisen suojeluskunnan historiikissa ei ole mainintaa näistä vierailuista ollenkaan.

Samana kesänä 1922 – mahdollisesti samalla käynnillä – otetussa valokuvassa Mannerheim esiintyy Lappeenrannassa järjestetyissä ratsastuskilpailuissa Adolf Ehrnroothin aukiona nykyisin tunnetulla keskuskentällä. Kuvassa näkyy myös kouluneuvos Mandelin. Kyse lienee rakuunoiden vuodesta 1919 alkaen Helsingissä ja vuodesta 1921 alkaen Lappeenrannassa järjestämistä merkittävistä Championat de cheval darmes kilpailuista, joissa kilpailtiin Mannerheimin palkinnosta.

Matkoja 1930-luvun varuskuntakaupunkiin

Puolustusneuvoston puheenjohtaja marsalkka Mannerheim vieraili 12.–13.6.1934 varuskunnassa, jossa tarkasti Ratsuväkiprikaatin. Upseerikerhon Rakuunapäässä on suuri maalaus tuosta tarkastuksesta. Kuvassa Mannerheim tarkastaa URR:n joukkoja. Kuvan on maalannut rakuunoiden hovimaalari Lennart Liljeroos valokuvasta, joka sijaitsee taulun vieressä. Taulussa on tiettyjä erikoisuuksia. Rakuunoiden kuvaaja Liljeroos on poistanut kuvasta huonoryhtisen Ratsuväkiprikaatin komentajan kenraalimajuri Palmrothin halutessaan kuvata vain ryhdikkäitä rakuunoita. Paraati tapahtui keskuskentällä, mutta Liljeroos halusi maalata joukot ratsuväen perinteiselle harjoitusalueelle Leirikentälle. Rakuunat ovat poikkeuksellisesti jalan, koska osa parhaista hevosista oli määrätty samanaikaisesti ratsastuskilpailuihin. Lippukomp-

panian päällikkönä on luutnantti Luntinen, joka esiintyy hengeltään lappeenrantalaisen kirjailijan Laila Hietamiehen Lehmusten kaupunki sarjassa luutnantti Londenina. Londen (Luntinen) kaatui jatkosodassa.

Muita vuosikymmenelle ajoittuneita dokumentteja on esimerkiksi harvinainen kuva, jossa - Mannerheim on hevosien selässä Lappeenrannassa. Kuva lienee Leirikentältä ja se on todennäköisesti otettu ratsuväen vuosipäivänä 7.9.1938.

Mannerheim on myös kuvattu Lappeenrannan Upseerikerhon Tykistön päässä tutustumassa rakuunoiden käyttöön tulleisiin Vickers – panssarivaunuihin. Tapahtumasta on useita kuvia, mutta ajankohtamerkinnot puuttuvat. Eräiden muistikuvien mukaan vaunut olisivat tulleet Lappeenrantaan 4.7.1939, jolloin Marskikin olisi niihin tutustunut.

Mannerheimin käyntien ajankohtia voi myös seurata varuskunnan vieraskirjamerkinnoista. Uudenmaan Rakuunapataljoonan (URR) vieraskirjassa ilmenee, että Mannerheim vieraili Upseerikerholla merkintöjen perusteella ainakin 29.11.1935. Tämän eikä myöskään Mannerheimin 5.12.1935 tekemän matkan varsinainen tarkoitus kuitenkaan selvinnyt kirjoittajalle. Seurueessa oli kuitenkin muun muassa hänen hyvä ystävänsä kenraali Hannes Ignatius vapaussodan ajoilta ja vierailu ajoittui itsenäisyyspäivän aattoon.

Seuraava merkintä ajoittuu syyskuun 7. päivään vuonna 1938, joka oli URR:n 20-vuotispäivä. Seurueessa oli mukana muun muassa kenraalit H. Ignatius, H. Åkerman, H. Öhquist. Mannerheim seurueineen otti vastaan rakuunoiden ohimarssin Leirikentällä. Hän lahjoitti vierailunsa aikana rakuunoille tiikerin taljan ja signaalitorvet, jotka sijoitettiin Lappeenrannan upseerikerholle.

8.7.1939 päivätyssä merkinnässä Mannerheimin lisäksi mainitaan seurueessa Ruotsista sattumoisin paikalle tullut ratsuväen kenraali Linder sekä adjutantti everstiluutnantti B. Rosenbröijer. Vierailun syynä oli tuolloin tutustuminen tulevan – ja sittemmin peruuntuneen Helsingin olympialaisten nykyaikaisen 5-ottelun ratsastuskilpailun hevosisiin.

Myöhemmät vaiheet

Mannerheim teki sodan aikana neljätoista matkaa rintamalle. Merkintöjä pistäytymisistä Lappeenrantaan tuolta ajalta en löytänyt. Mannerheim vieraili sotien aikana kylläkin Imatralla muun muassa 4.6.1942 (Immola, silloista Ruokolahtea) sekä Lemillä Kantturanielessä ainakin 14.7.1944 Kannaksen joukkojen komentajan kenraali Oeschin esikunnassa vieraina. Hän luovutti tuolloin Oeschille Mannerheim-ristin, koska Puna-armeijan eteneminen Kannaksella oli saatu pysäytetyksi. Oesch oli tuolloin ottanut omavaltaisesti käyttöönsä myös minun nykyisen kesämökkini.

Tietoja löytyy lisäksi ylipäällikön tutustumisesta Salpalinjaan, mutta yleensä tarkkoja kuvanottoapaikkoja ei ole paljastettu.

Mannerheimin ampuman tiikerin talja, LPR Upseerikerho.
Kuva: A. Lankinen

Lappeenrannan kaupungin historiassa todetaan, että Mannerheim olisi vieraillut varuskunnassa myös sodan jälkeen, mutta siitä en löytänyt todisteita.

Epäilyksiä on useammastakin vierailusta kaupunkiimme, mutta valitettavasti dokumentit esimerkiksi Hotelli Patriassa yöpymisistä ovat kadonneet tai ne ovat liian hyvässä tallessa. Valokuva Mannerheimista Patrian edustalla vilahti useammankin henkilön muistikuvissa.

Sodan jälkeen rakuunat ja heidän kunniapäällikkönsä olivat yhteydessä vuosi- ja syntymäpäiväonnittelujen ja kiitoskorttien välityksellä. Vieraskirjaltioissa niistä on hyvä koonnos vuosilta 1945-1950.

Mannerheimin muistoja kaupungissa

Mannerheim teki kaksi metsästysmatkaa Intiaan ja Nepaliin vuosina 1927/28 ja 1936/37. Molemmat matkat liittyivät haluun olla juuri tuolloin poissa Suomen sisäpolitiikasta (Vapaussodan 10-vuotisjuhlat ja presidentin vaalit). Ensimmäisellä matkalla Mannerheim ei onnistunut kaatamaan haluamiaan tiikereitä, mutta toinen retki oli onnistuneempi. Hän onnistui taidolla ja onnella kaatamaan eri lähteiden mukaan kolme tai neljä (tai kaksi!?) tiikeriä, joista yksi oli suuri ihmissyöjätiikeri.

Tiikerien taljat kunnostettiin Englannissa ja yksi niistä on vuodesta 1938 lukien ollut Lappeenrannan Upseerikerholla. Koska rakuunat levittivät huhua, että viiksikarvat drinkkilaasiin sekoitettuna antoivat miehistä lisäkuntoa, on tiikeri ollut ilman alkuperäisiä viiksiansa. Kun karvat yritettiin korvata muovisilla langoilla, hävisivät nekin ensimmäisten juhlien aikana. Mannerheim -museossa Helsingissä sijaitseva ihmisyöjätiikerikin näyttää muuten myös olevan ilman viiksä.

Mannerheimia on kunnioitettu muun muassa nimeämällä katuja tai aukioita hänen mukaansa. Näin tapahtui

Upseerikerhon vieraskirja 7.9.1938; sivun alussa nimet: Mannerheim, Ignatius, Åkerman ja Öhqvist. Kuva: A. Lankinen

erityisesti hänen 75-vuotispäivänään 4.6.1942. Tällä hetkellä löytyy seitsemästätoista paikkakuntaa, joissa on Mannerheiminkatu /vastaava tai -aukio. Lappeenranta oli lähellä olla edellä kulkija kun 1927 Kimpiseen laadittu asemakaava sisälsi muun muassa Mannerheimintien. Suunniteltu katu oli nykyisen Kimpisenkadun suuntainen. Suunnitelmaa ei toteutettu ja 1936 se lopulta hylättiin.

Vasta 1.8.1990 Lappeenranta sai Mannerheiminkadun varuskunta-alueelle. Katu alkaa Upseerikerhon viereisten rappusten yläpäästä ja päättyy Huokausten sillalle.

Lappeenrannan Upseerikerholla on runsaasti erilaisia muistoja Mannerheimista:

Juhlasalissa olevan muotokuvan on taiteilija Backmanssonin alkuperäiskuvan mukaan maalannut K. Kaarna vuonna 1951. Backmansson oli Mannerheimin lailla Haminan Kadettikoulun käynyt ja Venäjän armeijassa sotilasuransa luonut.

Maalausten ja tiikerin taljan lisäksi Lappeenrannan Upseerikerholta löytyy Mannerheimia kuvaava pronssinen rintakuva, hänen lahjoittamansa signaalitorvet ja useita Mannerheimiin liittyviä palkintoja.

Lappeenrantaa on totuttu jo pitkään pitämään erityisesti rakuunoiden kaupunkina, ja koska Mannerheim on myös rakuunoiden kunniapäällikkö, voidaan Lappeenrantaa pitää myös Mannerheimin kaupunkina. Vain Lappeenrannassa kannetaan vielä tänäkin päivänä hänen Suomessa kantamiinsa suomalaisia ratsuväen joukko-osastotunnuksia.

Lappeenrannan VI (Taikinamäki) ja VII (Kimpinen) kaupunginosien asemakaava vuodelta 1927. Mannerheimintie merkitty keltaisella.

Marko Tikka

Kanavan kansaa, rajan väkeä – Nuijamaan historia on valmis

Saimaan kanava kulkee Nuijamaan halki. Laiva on saapumassa kanavaa pitkin Nuijamaanjärvelle vuonna 1978. Lappeenrannan kaupunginarkisto/Aarne Mikonsaari.

***Lappeenrannan kaupunki on julkaissut 8. huh-
tikuuta 2011 Marko Tikan kirjoittaman Nuija-
maan pitäjähistorian Kanavan kansaa, Rajan
väkeä. Nuijamaan historian kirjoittaja Marko
Tikka, 40, on dosentti Tampereen yliopistossa.***

Nuijamaan pitäjän alueelta on aikaisemmin julkaistu vain kolme kyläkirjaa sekä maamiesseuran historiikki, joten Nuijamaan historia täyttää Etelä-Karjalan paikallishistorioiden osalta huomattavan aukon. Teos on ensimmäinen osa kaupungin vuonna 2006 käynnistämää historiaprojektia, jonka toimesta valmistuvat Nuijamaan historia sekä Lappeen pitäjän historia.

Nuijamaa rajamaana ja kanavapitäjänä

Nuijamaa on historiansa aikana ollut monessa mielessä rajamaana: milloin Lapveden, Viipurin ja Jääsken mahtipitäjien, milloin Ruotsin ja Venäjän, milloin Suomen ja Neuvostoliiton rajana. Raja on ollut historian aikana sekä läpikäymätön rau-
taesirippu että myös kaupan ja tulojen lähde. Rajan merkityksestä Nuijamaalle kertonee hyvin se, että Nuijamaan vaikeimmat ajat ovat sattuneet niihin vuosikymmeniin, jolloin kauppaa ja liikettä Viipuriin ja Pietariin on tavalla tai toisella haluttu rajoittaa.

Nuijamaalle leimaa-antavana piirteenä rajan lisäksi on ollut Saimaan kanava. Ilman Räihän puustellia virkapaikka-

naan pitäneitä Saimaan kanavaseurakunnan pappia ja kanavan järjestysmiestä ei Nuijamaan seudulla olisi virinnyt 1860-luvun alussa vahvaa tahtoa oman seurakunnan muodostamiseksi. Nuijamaata ei olisi syntynyt ilman kanavaa.

Tulevan Nuijamaan kohtalolle ratkaisevaa oli myös kirkon sijoittaminen Pällin sijaan Räihälle. 1870- ja 1880-lukujen taitteessa itsenäistä Nuijamaan seurakuntaa ajaneet nuijamaalaiset saivat emäseurakunnan, Viipurin maaseurakunnan vastustuksesta huolimatta kirkon paikan siirretyksi eteläiseltä Pällin sululta nykyiselle paikalleen Räihälle. Saimaan kanavan lahjoitettua kirkon paikan Nuijamaan ensimmäinen kirkko rakennettiin Räihälle 1885-1887. Ilman osoitamaansa sitkeyttä kirkon paikan valinnassa nuijamaalaiset olisivat menettäneet Moskovan rauhan jälkeen 1940 kirkollisen ja kunnallisen keskuksensa. Se olisi lukeutunut Jääsken lailla luovutettuihin seurakuntiin ja sen toiminta olisi päätty-
nyt viimeistään syksyllä 1944.

Kirkko, kunta, ihminen

Pitäjänhistoriana Kanavan kansaa, rajan väkeä on kahdella tavalla perinteisestä pitäjähistoriasta poikkeava. Nuijamaan historian punaisena lankana kirkollisen ja kunnallisen historian ohessa ovat historian tekijät, ihmiset, ja heidän sosiaaliset verkostonsa aikojen kuluessa. Nuijamaan historiaan ovat vaikuttaneet niin Laapiot, Olsonit, Esselströmit, Eskolat, Vuorelat, Vakkilat, Rutit, Vilgot, Kultaset ja Lehoset: he esiintyvät

1920–30-luvulla Nuijamaalla oli useita kasvitärhoja sekä marja – ja hedelmäviljelyksiä. Peltosen tilalla Laihalassa kasvatettiin omenoita, joiden satoa on korjattu pihamaalle. Kuva on 1930-luvulta. Lappeenrannan kaupunginarkisto/Nuijamaaseuran kokoelma.

kirjassa niin sanoin kuin kuvin.

Toinen aikaisemmasta paikallishistoriallisesta tutkimuksesta poikkeava näkökulma on maantieteellinen: vaikka Nuijamaan alue on aikojen saatossa kuulunut eri kihlakuntiin, eri kuntiin ja toisen maailmansodan jälkeen myös kahden valtakunnan alueelle, tässä työssä pyritään hahmottamaan 1909–1939 toimineen Nuijamaan kunnan alueen tapahtu-

mia sekä tätä edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta. Tämä on huomionarvoinen erityisesti puhuttaessa toisen maailmansodan jälkeisestä ajasta, sillä lienee ensimmäinen kerta, että suomalaisessa paikallishistoriassa huomioidaan myös kunnan Neuvostoliitolle luovutetulle alueelle jääneen osan sodanjälkeinen kehitys.

Saimaan kanavaa laajennettiin ja sen sulkuja uudistettiin 1920-luvulta lähtien. Kanavanrakennustyömaata Nuijamaalla vuonna 1937. Lappeenrannan kaupunginarkisto/Nuijamaa-seuran kokoelma.

Puhuttelu
(Eino, Joonas Saartamo ja
Antti, Lauri Tilkanen)

MUSEO SODAN NÄYTTÄMÖNÄ

Jukka Luoto & Miikka Kurri

Pätärin talomuseo Ylämaalla on ollut talvikaudella 2010–2011 toiminnassa ennennäkemättömällä tavalla. Kaupunginjohtajien myötävaikutuksella Cine Works Oy -tuotantoyhtiö on suorittanut filmauksia kaatuneiden kokoamispaikaksi muuntuneella museotilalla Hiljaisuus-filmiä varten. Toiminta on sikäli luontevaa, että Pätärin talolla on todellakin ollut tämä tehtävä sodan aikana.

Antti (Lauri Tilkanen)

Eino (Joonas Saartamo) ja Siiri (Joanna Haartti)

Tupakalla, Antti ja Eino

Kuvauksen ensimmäinen jakso Ylämaan osalta toteutettiin helmikuun lopulla parhaaseen talviaikaan. Filmiväki saapuu tänne uudelleen kesän kynnyksellä. Elokuva tehdään Pätärin talomuseon lisäksi myös muualla Suomessa. Esimerkiksi Miehikkälän Salpalinja toimii yhtenä filmin kuvauspaikkana.

Esko Salervon käsikirjoitukseen perustuvassa Sakari Kirjavaisen ohjaamassa elokuvassa näyttelee edustava joukko tämän päivän filminäyttelijöitämme. Päärooleissa esiintyvät Joonas Saartamo, Joanna Haartti ja Ilkka Heiskanen. Filmi saa ensi-iltansa elokuvateattereissa 9. joulukuuta 2011.

Filmikuvaukset ovat herättäneet ansaittua huomiota Ylämaalla. Ylämaalaiset tyhjänsivät filmiväen tieltä talkootyönä Pätärin tuvan niin nopeasti, ettei museohenkilöstö tahtonut pysyä tahdissa mukana. Filmiyhtiön rahoituksella on korjailtu jo rappeutuneessa tilassa ollutta museon riihtä. Museon jo metsittynyttä ympäristöä on raivattu enemmän todellisia 1940-luvun olosuhteita vastaavaksi. Myös Pätärin navetta on saanut tilapäisen lavastuksen myötä uudenlaisen ilmeen.

Filmiyhtiö on sitoutunut korjauksiin ja saattamaan mielivaltaisesti muutellut kohdat ennalleen. Suuri museaalinen haaste on paikkojen saaminen uudelleen museokuntoon filmiväen kaikottua. Tässä on hyvänä apuna entisen museo-oppaan ja ylijärveläisen Leena Nikusen dvd-taltioitu museoesitely, jossa kukin esineryhmä on käyty tarkkaan läpi.

Niin museoihmisten kuin kyläläisten yhteinen tavoite on saattaa Pätärin talomuseo entistä ehompaan kuntoon.

Etelä-Karjalan museot ovat joutuneet viime aikoina yllättävän usein filminäyttämöksi. Ei ole kulunut kuin vuosi siitä kun saimme ihailla Honkakylän kaupparamuseota ja Koitsanlahden hovia Arto Halosen ohjaamassa Prinsessa-elokuvassa. Viime syksynä Cine Worksia pienempi tuotantoryhmä kuvasi myös Teräsbetoni-yhtyeen musiikkivideoon keskiaikaista majatalotunnelmaa Lemmin kotiseutumuseossa.

Kuvat: Johanna Onnismäe

”Niin metsä vastaa...”

Kun puulle saatiin myyntihinta

Pertti Jurvanen

Partakosken saha- ja myllykylä. Ruotsalainen kartanpiirtäjä on ollut vuonna 1778 ilmeisesti luvatta Venäjän puolella, sillä nimet ja ilmansuunnat ovat menneet hätällyssä sekaisin. Kosken nimi on muuttunut Kärnäkoskeksi ja pohjoinen on kartassa oikealla. Kosken länsirannalla on sahakirjuri Juho Kultasen rakennukset ja vastarannalla suuri joukko sahatyöläisen torppia. Krigsarkivet, Tukholma.

Tokko tiesitkään, että ensimmäiset Etelä-Karjalan puunjalostuslaitokset toimivat vesivoimalla. Ruokolahden Höyteenkosken, Luumäen Kannuskosken ja Savitaipaleen Partakosken raamisahat rouskuttivat tukkipuita halki vesirattaan avulla. Tuolloin jo liki 200 vuotta maailmalla käytössä ollut keksintö oli kehno. Siinä oli yksi paksu terä, se oli hidas ja puuta meni paljon hukkaan (laite tunnettiin nimellä sawmill run by water power). Kun 1700-luvun alkupuolelta lähtien maahamme alettiin saada Narvan ja Inkerin kautta uudella tekniikalla valmistettuja ohuita ”hollantilaisteriä”, koko homma muuttui. Nyt voitiin rakentaa moniteräisiä raameja ja sahaustyöstä tuli taloudellisesti kannattavaa.

Aikaisemmin talonpojat olivat voineet muuttaa puuta rahaksi ainoastaan tervan poltolla taikka kaskiviljelyllä. Poikkeuksena olivat ulkomaanvientiin kelpaavat veistetyt parrut ja lehterit. Tukkipuulla ei itse asiassa ollut 1700-luvulla lainkaan kantohintaa. Metsänomistajalle tulo muodostui puiden kaadosta ja toimittamisesta joko uittaen taikka hevosella vedättäen sahalle. Tukki maksoi sahalle tuotuna noin 10 kopeekkaa. Kaskeaminen oli hidasta ja tervanpoltto valmisteluineen vielä hitaampaa. Nyt ruplat ja kruunut lyötiin heti puhtaana käteen.

Vesisahan perustaminen oli luvanvaraista. Haminalaiset kauppiat Bruun, Fabritius ja Giösling ostivat Tuomas Paralta ja Lauri Lahenmieheltä Partakosken koskioikeudet. He saivat vuonna 1750 Kyminkartanon maakuntakanslia-

ta luvan kosken patoamiseen. Padon korkeus sai olla enintään 180 cm. Sahaan voitiin asentaa kaksi raamia ja 22 terää. Samalla määrättiin tukkien hankinta-alue, josta oli lupa ostaa vuosittain 5200 tukkia. Tukeista saatiin 1300 tolattia puhdasta lautaa. Myöhemmin tukkien määrä nostettiin 14800:aan, joista saatiin lautaa 3700 tolattia (1 toltti = 12 kpl).

Pienen putouskorkeuden vuoksi vesiratas lieenee ollut halkaisijaltaan n. 200 cm ja leveydeltään n. 300 cm. Puisen akselin päässä oleva rautainen kampi liukutti puiseen raamiin kiinnitettyjä sahan teriä ylös ja alas. Mitään vaihteita ei ollut. Rattaan arvioidaan tuottaneen tehoa 25–30 hevosvoimaa. Sahan seisoessa uutta vettä kerääntyi patoaltaaseen koko laajan Kuolimo-järven alueelle.

Pitäjään sijoitettu venäläinen sotaväki oli tyytyväinen sahan tuloon, sillä sekin tarvitsi sahatavaraa kasarmien ja makasiinien rakentamiseen. Käytettyäkin puutavaraa venäläiset ostivat. Kun Rannuusinsalmeen rakennettiin hirsiaarkuja laivankulun esteeksi, salvoksiin kelpasivat sahan tukkivaraston puomipuut. Harasoo lotnikat!

Pyörösaha eli sirkkeli keksittiin vasta vuonna 1777. Sen käytöstä Partakoskella ei ole varmuutta, mutta mainitut sahausmäärät edellyttävät, että molemmilla raameilla sahattiin tunnissa yhteensä 3 ½ tukkia, kahdessa vuorossa 70 tukkia ja 200 työpäivänä yhteensä 14800 tukkia ja että särmäys tehtiin sirkkelillä.

Sahan toimintaa haittasivat kiistat veden korkeuden

Haminan porvarit Bruun, Fabritius ja Giösling tarkastelemissa melkein valmista Partakosken vesisaha. Matalan putouksen vuoksi vesiratas oli halkaisijaltaan pieni, mutta leveä. Kampaiksella liikutti teriä ylös ja alas.
Piirros: Pertti Jurvanen

säännöstelystä. Pato nosti tulvavedet Kuolimo-järven rantapelloille. Sahan omistajien kerrottiin nostaneen patoa omin luvun kahdella hirsikerralla. Maanviljelijät vaativat käreillä kirkkoherra Heintziuksen johdolla korvauksia kärsimistään vahingoista. Maanomistajia tynnyteltiin lahjomalla heitä suolalla ja tupakalla.

Vuotuinen sahaus rajoittui n. 200 päivään. Keskikesällä sahattu lauta sinistyi helposti. Syksyllä tuli haitaksi pimeys ja talvella jäätyvät patoluukut sekä vesirattaaseen kertynyt hyhmä. Talvityötä sahan miehille tarjosi tukkien kaato ja katkominen, mitkä tehtiin pelkästään kirvestä käyttäen. Ronski mies saattoi kaataa ja pätkiä päivässä neljä puuta. Osa miehistä ajoi talonpoikien renkeinä valmista tavaraa rekipelillä Haminan satamaan. Hyvän kelin aikana saattoi tehdä viikossa kaksikin reissua.

Partakoskelle muodostui tuota pikaa pirteä sahakylä. Sahan paikallisjohtajana oli muualta tullut Juho Kultanen, seudun tavoitelluin poikamies. Työmiehistä tärkein oli seppä (terän asettaja) Matti Matinpoika. Perheellisiä työmiehiä oli aluksi toistakymmentä, mutta vuonna 1770 oli kylässä jo 29 veronmaksajaa. Sahan lisäksi koskessa oli myös jauhomylly, jota hoiteli Pekka Martinpoika. Asukkaita kylässä oli yhteensä 87. Pientä luomuviljelyä harjoitettiin ja karjaa oli kohtalaisen paljon. Seitsemässätoista taloudessa oli yhteensä 31 lehmää, 23 hiehoa, 34 lammasta ja 8 vuohta. Sahanpurua riitti kuivikkeiksi ja jäterimaa torppien leivinuuneihin.

Kannuskosken sahan ensimmäinen omistaja Haminan pormestari Friedrich Wittstock pakeni pikkuvihan alta Ruotsiin. Sodan päätyttyä venäläiset antoivat sahan hänen lan-

golleen Anton Boismanille. Kannuskosken sahaa johti pitkään Jacob Soren. Työntekijöiden määrä vaihteli 13 – 18 henkilöön. Sahakylän asukasmäärä oli 37–45 henkeä. Kylässä harjoitettiin omavaraistaloutta karjaa kasvattaen ja pikkupalstoja viljellen.

Kannuskosken sahan tuotanto oli suurimmillaan jo ennen pikkuvihaa, jolloin se lähenteli 6000 toltia. Näin suuri lautamäärä edellytti kahta raamia ja myös kahta työvuoroa. Vuonna 1773 aloitetun Taavetin linnoituksen rakentajat pyrkivät samoille tukkipuun hankinta-alueille vesisahan kanssa. Kiistan voittajaa ei ole vaikea arvata. Vuosisadan loppuun mentäessä sahaus väheni 2000 tolttiin. Tuotannon kehityssuunta oli Partakosken sahan verrattuna päinvastainen. Syynä voi olla myös vesitalouden muutokset, joita aiheutui järvien laskuista ja kallioiden louhinoista.

Virmutjoen Höyteenkosken saha perustettiin vuonna 1758. Myös Ruokolahden Virmutjoen

Höyteenkosken sahan vaiheet ovat hyvin selvillä. Siihen voi tutustua Jorma Ahvenaisen Suomen sahateollisuuden historia-teoksesta (WSOY 1984).

Vuonna 1798 annettu ukaasi lopetti Viipurin läänissä miltei kaikkien piensahojen toiminnan. Venäjän valtio pelkäsi Kaakkois-Suomen metsien loppuvan. Kun Vanha Suomi liitettiin vuonna 1812 muuhun Suomeen, täällä tulivat voimaan Ruotsin lait ja myös sahoja koskevat määräykset.

Sisämaan useimmat piensahat ennättivät kuitenkin lopettaa toimintansa, niin Partakoski kuin Kannuskoskikin, jonka rakennukset tuhosi vuonna 1811 tulipalo. Teollinen toiminta, myös sahaus jatkui myöhemmin Kannuskoskella uusin muodoin. Partakosken pato ja rakennukset on purettu. Koskessa virtaa edelleen lohien riemuksi kirkasta Kuolimon vettä Saimaaseen keskimäärin 6 - 13 kuutiometriä sekunnissa.

J.k. Lisää puun monikäytöstä kerrotaan sanoin, kuvin ja työnäyttein Savitaipaleen Hakamäen museon metsäaiheisessa näyttelyssä 1.– 31.7. 2011.

Hakamäen museoalue

Postiosoite: 54800 Savitaipale

Katuosoite: Kirkon lähellä, 200 m kellotapulista pohjoiseen

Avoinna 12.6.-7.8. ti-su klo 12-18.

Metsänäyttelyn aikana joka päivä.

Puh/tel. 0400 665 615 t. 0400 615 566

Kirkonrakentajien museo

Avoinna 12.6.-7.8. ti-su klo 11-14.

Kiven henki

Satu Eiskonen

Kesän ja syksyn teemana Etelä-Karjalan museossa on kiven myyttisyys ja voima.

Etelä-Karjalan museossa Lappeenrantaan järjestetään 8.5.2011 – 8.1.2012 Kiven henki -näyttely. Näyttely on Etelä-Karjalan museon, Saimaan ammatti-korkeakoulun ja Kalevala Korun yhteistyöprojekti, jossa esitellään kiveä esihistoriassa, kansainvälisen koruopiskelijakilpailun parhaimmistoa, kansainvälinen korutaiteilijoiden kutsunäyttely ja Kalevala Korun kivikorunäyttely.

Säkkijärven hirvenpää kivikauden lopulta, vuolukiveä, Museoviraston kokoelmat, kopio EKM.

Kuva: Seppo Pelkonen

Elämän alku,
Marja Suna,
Kalevala Koru
Kuva: Teemu Töyrylä

Vuoden 2011 kivi- ja korutapahtuman teemana on Kiven henki, kiven myyttisyys ja voima. Kiven henki -kokonaisuus sisältää moniosaisen näyttelyn ohella työpajoja, seminaaritilaisuuden, yleisöluentoja ja muita tapahtumia. Kiven henki -tapahtumassa kootaan yhteen kansainväliset korutaiteen ammattilaiset ja tuodaan alan uusimmat virtaukset tutuksi suomalaiselle ja kansainväliselle taideyleisölle. Kivikorutaiteesta kootaan myös julkaisu, joka ilmestyy kesäkuussa. Kiven henki -kirjasta ilmestyy sekä suomenkielinen että englanninkielinen painos.

Näyttelyyn kootaan yli kahdenkymmenen kansainvälisen korutaiteilijan ja –suunnittelijan teoksia kivistä. Taiteilijat ovat eri puolilta Eurooppaa ja kaikki ovat käyttäneet koruissaan pohjoista kiveä. Kalevala Koru järjesti kansainvälisen korualan opiskelijoille suunnatun kutsukilpailun, jonka voittajat on valittu arvovaltaisen juryn voimin ja heidät palkitaan näyttelyn avautuessa. Opiskelijoiden kilpailutöitä esitellään näyttelyssä ja julkaisussa.

Kalevala Korun kivikorumalleja esitellään yrityksen yli 70-vuotisen historian varrelta. Mukana on Kalevala Korun, Kaunis Korun ja Lapponian klassikoita, uniikkitoivia sekä uusia koruja. Kiven henki -teemaa käsitellään myös esihistoriallisesta näkökulmasta sekä yleisöltä kerättyjen Minulle tärkeä kivi -tarinoiden muodossa.

Esihistoriallisia maagisia kiviä esitellään Etelä-Karjalan museon omien ja Museoviraston eteläkarjalaisten kokoelmien ohella myös Turun seudulta, Porin seudulta sekä Ahvenanmaalta. Kivitarinoita on esillä kahdeksan eri kertojan kynästä. Ihmisille tärkeitä kiviä on monenlaisia – muistomerkkejä, siirtolohkareita, koruja, matkamuuistoja ja lapsuudesta asti mukana kulkeneita.

Syksyllä museo järjestää yhdessä Etelä-Karjalan kesäyliopiston kanssa luentosarjan, jossa hyvin erilaiset kivialaa edustavat luonnoitsijat käyvät dialogia kiven hengestä työssään. Luennot järjestetään Etelä-Karjalan museon pienoisteatterissa tiistai-iltoina 27.9., 25.10. ja 22.11.

Museo kutsuu aistimaan Kiven henkeä kesän ja syksyn 2011 aikana!

Kiven henki – The Spirit of Stone Etelä-Karjalan museo 8.5.2011 – 2.1.2012
Ajankohtaiset tapahtumatiedot http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Kulttuuri/Museot/Museoissa_nytil.iw3

Nuijamaan Sormuskivi, johon liittyy monenlaisia tarinoita. Tarinoita on kirjannut kuvassa esiintyvä Heikki Piiparinen.

Kuva: Seppo Pelkonen

Donna,
Kirsti Doukas.
Kalevala Koru.
Kuva: Teemu Töyrylä

Aino-Maija Tiensuu

Pehr Evind Svinhufvud eli **Ukko-Pekka** Pieniä tarinoita suurmiehestä

Kuvat: Museovirasto

Pehr Evind Svinhufvudin syntymästä tulee tänä vuonna kuluneeksi 150 vuotta. Osana juhlavuoden ohjelmaa avataan Kotkaniemessä 1.6.2011 näyttely Pieniä tarinoita suurmiehestä - P.E. Svinhufvud sukulaisten muistoissa. Näyttely kertoo muistoin, esinein ja valokuvin Ukko-Pekasta isänä ja isoisänä, hänen harrastuksistaan ja perheen elämästä kotona Luumäellä. Näyttelyn ovat koonneet valokuvataiteilija Elina Brotherus ja taidehistorioitsija Leena Svinhufvud.

Kotkaniemi – rakkain paikka maailmassa

Parhaiten Pehr Evind ja Ellen Svinhufvudin monivaiheiseen elämään voi tutustua presidenttiparin kotona Kotkaniemessä. Svinhufvudit hankkivat tilan Luumäeltä vain muutama vuosi ennen Pehr Evindin karkotusta Siperiaan. Kotkaniemestä tuli kummallekin rakkain paikka maailmassa.

Museoviraston hallinnoimaa kotimuseota hoitavat edelleen suvun jäsenet. Talossa on säilynyt Ellenin ja Ukko-Pekan aikainen sisustus ja paljon henkilökohtaista esineistöä. Ympäristöllä aukeavat Kivijärven upeat maisemat.

Valtiomiesura ja karkotus Siperiaan

Svinhufvudin monia jännittäviä vaihteita sisältänyt valtiomiesura alkoi jo 1894, kun hän oli sukunsa edustajana Suomen Suuriruhtinaskunnan säätyvaltiopäivillä.

Suomen ensimmäisen yksikamarisen eduskunnan puhemies Pehr Evind Svinhufvud valittiin 1907. Hän hoiti puhemies tehtävää 9.11.1907 valtiopäivillä aina vuoteen 1913 asti. Svinhufvud oli koulutukseltaan lakimies ja ehdottomana lain ja oikeudenmukaisuuden esitaistelijana hän eräissä vaiheissa kieltäytyi tottelemasta venäläistä valtaa. Tottelemattomuudesta seurasi karkotus Siperiaan 1914. Kun tsaarin valta päättyi vallankumoukseen 1917, Svinhufvud palasi kotiin.

Itsenäisyys, laki ja järjestys

Prokuraattoriksi nimittämisen jälkeen hän kävi henkilökohtaisesti hakemassa Leniniltä Suomen itsenäisyysjulistuksen hyväksymisen. Kansalaissodan melskeissä 1918 Svinhufvud toimi ns. itsenäisyysseenaatin puheenjohtajana ja valtionhoitajana.

Ennen vuoden 1931 valintaa presidentiksi Svinhufvud oli pääministerinä. Vakaan ja rauhallisen Ukko-Pekan suuria saavutuksia presidentti aikana oli äärioikeistolaisen Lapuan liikkeen aloittaman ns. Mäntsälän kapinan tukahduttaminen täysin rauhanomaisesti. Sääksmäen Rapolassa 15.12.1861 syntynyt Pehr Evind Svinhufvud oli tiukka laillisuuden kannattaja, jonka vaikutus Suomen historiaan oli pitkä ja merkittävä. Hän kuoli 29.2.1944.

Museo on avoinna 2011 1.6.-15.8. ke-su klo 11-17, kesäkauden ulkopuolella ryhmille tilauksesta.

Suljettu 24.-25.6.2011

Pääsymaksut: Aikuiset 4,00 €, alennuslippu 3,00 € (opiskelijat, yli 65-vuotiaat, varusmiehet, yli 10 hengen ryhmät). Alle 18-vuotiaat ilmaiseksi.

Osoite: Kotkaniemi, Lappeenrannantie 455, 54530 LUUMÄKI, (05) 457 3101, kotkaniemi@nba.fi

Reija Eeva

Kannaksen kuvia digitaalisesti

Maisemaa Kurkijoella

Etelä-Karjalan museo sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä Myytti-rahoitusta vuonna 2010 Karjalan kannaksen kuvien digitointia varten. Projektin aikana digitoitiin ja luettelointiin lähes 900 Karjalan kannasta esittävää valokuvaa sekä postikorttia.

Projektin aluerajaus käsitti Etelä-Karjalan museon toiminta-alueen pitäjiä Sortavalan maalaiskunnan eteläpuolelta, Suomenlahden saaria lukuun ottamatta. Myös Viipuri sekä Viipurin maalaiskunta rajattiin työn ulkopuolelle. Projektissa digitoitiin ja luettelointiin kuvia seuraavista pitäjistä: Käkisalmi, Terijoki, Kurkijoki, Pyhäjärvi, Rautu, Kaukola, Kuolemajärvi, Kanneljärvi, Metsäpirtti, Muolaa, Kyyrölä, Antrea, Jaakkima, Heinjoki, Hiitola, Valkjärvi, Uusikirkko sekä Jääski.

Kuvakokoelmissa olevan materiaalin määrä vaihteli runsaasti pitäjittäin. Esimerkiksi Käkisalmesta, Kurkijoelta ja Terijoelta kuvia oli runsaasti ja monipuolisesti eri aihepiireistä.

Suojeluskunnan paraati Terijoella.

Suurimman ryhmän kuvamateriaalista muodostivat kylämaisemat ja kuvat julkisista rakennuksista tai rakennelmista, esimerkiksi kouluista, suojeluskuntataloista, rautatieasemista ja silloista. Myös henkilökohtaisempaa kuvamateriaalia erilaisista juhlista, kuten konfirmaatioista, häistä, hautajaisista ja syntymäpäivistä oli kuva-arkistoon tallennettu. Jonkin verran kuvia myös arjesta ja työnteosta oli aineistossa.

Digitointi- ja luettelointityö oli tekijälleen palkitsevaa. Kaikki kirkkoja, rautatieasemia tai muita julkisia rakennuksia esittävät kuvat oli mahdollista tunnistaa, vain muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Henkilöitä esittävien kuvien tunnistaminen olikin jo hankalampaa ja usein jopa mahdotonta. Kuvan lahjoittajan antamat tiedot olivat keskeisin johtolanka lisätietojen etsimisessä kuvien tunnistamista ja luettelointia varten.

Projektitutkijalle työ tarjosi ennen kaikkea paljon uusia näkökulmia Karjalan kannaksen historiaan.

Miehet perkaavat Kotavaaran jokea Elisenvaaran aseman lähellä Kurkijoella.

Reija Eeva &
Miikka Kurri

Konnunsuon vankilan dokumentointi

Museon henkilökuntaa vierailulla Konnunsuon vankilassa helmikuussa 2010. Mukana kuvassa myös apulaisjohtaja Jukka Suomi, johtaja Lea Lehtonen ja assistentti Jussi Lehtonen. Kuva: Reija Eeva.

Vankilan lopettamisen myötä
vankilan kirkko jää pois käytöstä.
Kuva: Reija Eeva.

Menneisyyden ilmiöiden lisäksi museot tallentavat myös nykyaikaa. Etelä-Karjalan museo on viimeisen vuoden ajan dokumentoinut ja tallentanut pian vankilakäytöstä poistuvan Konnunsuon vankilan kulttuuriperintöä. Vankilan lakkauttaminen tulee olemaan käsillä vuoden 2011 lopussa. Vankilan henkilökuntaa on haastateltu ja videokuvattu, vankilaympäristöä

ja rakennusten sisätiloja valokuvattu, vankilasta on myös saatu lahjoituksena museolle sen arkielämästä kertovaa esineistöä. Vaikka vankilatoiminta katoaa maakunnasta, museon tavoitteena on ollut dokumentoida ja tallentaa joitain olennaisia piirteitä tästä eteläkarjalaisen kulttuuriperinnön ilmiöstä. Aika näyttää miten siinä onnistuttiin.

Konnunsuon vankila tutuksi

Ensimmäinen museohenkilökunnan tutustuminen Konnunsuon vankilaan tehtiin helmikuussa 2010. Jo ennen vierailua oli päätetty, että museo keskittyy dokumentoimaan Konnunsuon vankilan työtoimintaa sekä työntekijöiden ja vankien arkea. Museon valitsemaan näkökulmaan vaikutti erityisesti se, että tekeillä oli useampia selvitys- ja tallennushankkeita.

Konnunsuon rakennusperinnöstä oli tekeillä Senaattikiinteistöjen tilaama rakennushistoriallinen selvitys, jonka tavoitteena oli määrittää alueen rakennetun ympäristön arvoja mahdollista tulevaa käyttöä silmällä pitäen. Laaja kolmiosainen rakennushistoriaselvitys valmistui kesällä 2010 ja sen teki Museoviraston ohjauksessa Arkkitehtitoimisto Hanu Puurunen Ky.

Vankilan maatalouspuoleen ja sen historiallisiin vaiheisiin oli puolestaan keskittynyt Joutsenon kotiseutuyhdistys. Kotiseutuneuvos Pertti Vuori ja hänen johtamansa Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opiskelijatyöryhmä valmistelee mm. dvd-elokuvaa Konnunsuon maataloustoiminnasta.

Turun yliopiston kansatieteen oppiaineen opiskelijat suunnittelivat tutkimushankkeensa osana kenttätökursia Konnunsuon vankilaan. Huhtikuussa 2010 heidän tutkimusryhmänsä haastatteli ja dokumentoi erityisesti vankilan työntekijöiden arkea ja kokemuksia vankilan lakkauttamisen alla. Assistentti Jussi Lehtosen vetämä kenttätö liittyi Turun yliopiston kansatieteen oppiaineessa käynnissä olevaan "Vankilat murroksessa – etnologinen näkökulma vankilayhteisöjen muutokseen ja tulevaisuuteen" -projektiin. Lisätietoja tutkimusprojektista löytyy Turun yliopiston kotisivulta: <http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/kansatiede/tutkimus/hankkeet/vankilat/>.

Ensimmäisen tutustumiskäynnin jälkeen tehtiin muutamia aihepiiriä ja ympäristöä kartoittavia täydentäviä matkoja vankilaan, jonka myötä saatiin tuntumaa henkilökuntaan ja pystyttiin tarkastelemaan konkreettisemmin tulevia tavoitteita museon tallennustyölle. Vankilan henkilökunta suhtautui erittäin suopeasti toimiimme, vaikka tilanne työyhteisössä ei heidän näkökulmastaan olekaan ollut lakkauttamispäätöksen jälkeen helppo. Kiitos heille siitä.

Videohaastatteluja, kuvia ja esineitä

Tutustumiskäyntien jälkeen aloitettiin syksyllä 2010 Lappeenrannan filmi- ja videokuvaajat ry:n kanssa vankilahenkilökunnan haastattelut. Tavoitteeksi ei asetettu selkeää draamalliseen muotoon leikattua ja ennalta käsikirjoitettua filmiä, vaan lähtökohtana oli videohaastatteluin tallentaa tietoa vankilan toiminnasta sen lakkautuksen alla. Haastatteluja tehtiin vankilanjohtajan, apulaisjohtajan, rikosseuraamusasiamiehen, psykologin sekä työtoiminnasta vastaavien henkilöiden kanssa. Lisäksi haastateltiin entistä vankilapastoria sekä yhtä vankia. Etelä-Karjalan museon puolelta haastatteluja teki amanuenssi Miikka Kurri, mutta myös Lappeenrannan filmi- ja videokuvaajat osoittivat kykynsä rutinoituneina haastattelijoina. Kuvauksia on tarkoitus täydentää vielä kuluvan vuoden aikana. Tavoitteena on koota yhteen taltioitu filmimateriaali, kun kuvaukset on ensin saatu päätökseen.

Haastattelukierroksen jälkeen valokuvattiin vankilaa ja arvioitiin sitä esineistöä, jota museon kokoelmiin voitaisiin taltioida. Esineistöstä museon kokoelmiin päätettiin ottaa sellaista, mikä parhaiten kuvaa vankilan arkipäivää niin vankien kuin henkilökunnan näkökulmasta. Myös mahdollisesti tulevaisuudessa toteutettava näyttely ohjasi esineiden valintaa.

Kokoelmiin valikoitui erilaisia vankien työtoiminnassa valmistamia tuotteita, kuten nahkalompakoita, sormuksia, rataskello sekä naisvängin neulomat vankilan logolla koristellut villasukat. Lisäksi saatiin vankilan pitkän historian aikana käytettyjä vartijoiden univormuja ja vankien pukuja. Tulevaisuuden näyttelytarpeita silmällä pitäen kokoelmiin hankittiin myös kalusteita sellistä sekä muun muassa sellin jyhkeä ovi. Vartijoiden tiloista kokoelmiin saatiin erilaisia valvontatauluja.

Ajankohtainen nykydokumentointi

Konnunsuon vankilan dokumentointi on nykyajan dokumentointia ja tarkemmin määriteltynä ns. pelastusdokumentointia. Pelastusdokumentoinnissa havahdutaan usein viime hetkellä siihen, että olemassa oleva ilmiö on katoamassa ja nyt on viimeinen hetki tallentaa mitä tallennettavissa vielä on. Pelastusdokumentointia tehdään paljon

Konnunsuon vankilasta saatuun esinelahjoitukseen kuului mm. vankien käyttämiä ruokailuvälineitä. Kuva: Reija Eeva.

Tyhjentynyt selliosasto Konnunsuon vankilassa. Kuva: Reija Eeva.

kulttuuriympäristön parissa mm. purettavien rakennusten kohdalla. Pelastusdokumentointi ei kuitenkaan ole kaikkein ihanteellisin tapa dokumentoida nykyaikaa, vaan erilaisten nykyajan ilmiöiden dokumentointiin pitäisi havahtua ja ryhtyä jo silloin, kuin ilmiöt ovat voimissaan.

Nykydokumentointi on ajankohtainen ilmiö niin valtakunnallisesti kuin Etelä-Karjalan museossa. Museo on mukana valtakunnallisessa tallennus- ja kokoelmayhteistyössä TAKOssa, jonka tavoitteena on jakaa museoiden tallennusvastuuta niin, että kaikki museot eivät tallenna samoja asioita, vaan keskittyvät valitun osa-alueen tallentamiseen. Tarkoituksena on päällekkäisen tallennustyön vähentämisen lisäksi parantaa tallennustyön laatua ja kattavuutta. Yhteistyön ideana on, että tarkkaan harkitun työnjaon avulla pystytään keskittämään enemmän työaikaa ja säilytystiloja kunkin museon oman osa-alueen tallentamiseen. Tallennustyön tuloksista muodostuu Suomi-kokoelma, jossa tallennettu materiaali on kaikkien TAKO-yhteistyössä olevien museoiden käytettävissä.

Nykydokumentointiprojektit ovat yksi TAKOn työskentelymuodoista. Etelä-Karjalan museo kuuluu 5-pooliin, eli liikenne-, viestintä- ja -matkailupooliin. Kesällä 2011 toteutetaan 5-pooliin kuuluvien museoiden ensimmäinen yhteinen nykydokumentointiprojekti "Suomi matkustaa 2011–2012". Omana osuutenaan Etelä-Karjalan museo dokumentoi Saimaan Matkaverkon Viipurin suuntautuvan viisumivapaan kanavaristeilyn m/s Carelia -aluksella. Dokumentointi toteutetaan valokuvaamalla, havainnoimalla, haastatteluilla sekä kyselyjen avulla.

Lisää tietoa valtakunnallisesta TAKO-työskentelystä löytyy Museoviraston kotisivulta: <http://www.nba.fi/fi/tako>

Etelä-Karjalan museo sai Kulttuuri- ja opetusministeriöltä valtionavustusta käytettäväksi maakunnan rakennusperintöaineistojen digitointiin. Projektin tavoitteena on digitoida keskeisimpiä rakennusperintöön liittyviä kuva-aineistoja rakennustutkijan ja kuva-arkiston käyttöön sekä saattaa digitoituja kuva-aineistoja museon käytössä oleviin kokoelmienhallintajärjestelmiin. Projektiin saatiin palkattua aikaisemminkin eri tehtävissä kuvankäsittelyn ja taiton parissa museossa työskennellyt Tuomas Nokelainen.

Digitoitavat aineistot jakautuvat periaatteessa kahteen ryhmään: rakennustutkijan arkistossa sijaitseviin inventointi- ja dokumentointikuviin sekä maakunnan rakennettuihin ympäristöihin liittyvään kuva-arkiston historialliseen valokuva-aineistoon. Käytännössä raja on hieman häilyvä.

Rakennettuun ympäristöön liittyvät kuvat valikoituivat käytännön tarpeen sanelemana. Vaikka museossa on aikaisemminkin ollut digitaalinen luettelointijärjestelmä Kioski 2, on ongelmaksi muodostunut se, että rakennusperintöaineistot ovat yhä pääosiltaan kortisto- ja valokuvamuodossa. Tavoitteena on ollut saattaa maakunnan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja osittain myös paikallisesti arvokas inventointikuva-aineisto sähköiseen muotoon, jotta aineisto saadaan liitettyä myös inventointisovellukseen.

Kuva-arkiston osalta painotukseksi tulivat erityisesti Lappeenrannan kaupunkikuvaan liittyvät valokuvat, etenkin vanhemmat väridiat.

Projektin rahoitus päättyy kesäkuussa, mutta työ jatkuu käytettävissä olevien resurssien rajoissa jatkossakin.

Arkkitehti Väinö Vähäkallion 1930-luvun puolivälissä suunnittelema Kaukopään asuinalue Lättälä Etelä-Karjalan valtakunnallisesti merkittäviä rakennettu ympäristöjä esittelevästä diasarjasta vuodelta 1991. Kuvaaja: Timo Hautala.

Joutsenon Pellisenrannan hovin
päärakennus. Kuva on otettu vuosina
1995-1996 arkkitehti Matti Veijovuoren
tekemän Etelä-Karjalan huvilainventoin-
nin yhteydessä. Kuvaaja: Matti Veijovuori.

Kulttuuriperinnön saavutettavuuden edistäminen

Rakennusperintöaineistojen digitoinnilla pyritään saamaan museon käytössä olevat kuva-aineistot saavutettavammiksi niin museon sisäisessä käytössä kuin yleisölle ja sidosryhmillekin. Ensi vaiheessa tämä edellyttää arkistoitujen aineistojen muuttamista negatiiveista, valokuvista, dioista ja piirustuksista digitaaliseen muotoon. Sen jälkeen aineistot on liitettävä museon käytössä oleviin kokoelmanhallintajärjestelmiin siten, että kuvat ovat löydettävissä ja hallittavissa museon erilaisten tarpeiden kannalta. Tämä edellyttää museon rakennusperintötietokannan osalta mm. paikkatiedon liittämistä rakennettujen ympäristöjen luettelointitietojen ja digitoitujen kuvien yhteyteen. Esine- ja kuvaluettelointijärjestelmä Antikvarian ja sen seuraajaksi museoon valitun Museoviraston kehittämän WebMusketin osalta keskeistä on kuvailutietojen lisäksi perusteellinen asiasanoitus ja luo-

kittelu, joka vasta tuo digitaalisen kokoelmanhallintajärjestelmän edut selvästi esiin.

Tavoitteena digitoinnissa on pitkällä aikavälillä museon tarjoamien aineistojen käytettävyys niin asiantuntijatehtävien, tutkimus-, tieto- ja kuvapalvelun kuin museon asiakastyönkin parissa. Rakennusperinnön osalta yksi keskeisenä tavoitteena on saattaa ainakin arvokkain osa maakunnan rakennusperintöaineistoista avoimeen internet-pohjaiseen tietokantaan. Viranomaiskäytössä koko inventointiaineisto voidaan ottaa helposti käyttöön ja osittain museon aineistoja on jo voitu hyödyntää maankäytön suunnittelun perusaineistoina, mm. rakennussuojelukysymysten kannalta. Oleellista on saattaa tietokannan aineistot sellaiseen muotoon, että ne ovat riittävän luotettavia ja tietosisällöltään käyttökelpoisia.

Digitaaliset luetteloidut kuva-aineistot voidaan myös liittää valikoiden osaksi kansallisia ja eurooppalaisia tietoverkkoja.

Kaupunkinäköymä Lappeenrannan vesitornista 1960-70 luvun vaihteen Peltolaan ja Alakylään, etualalla Kimpisen koulurakennuksen katon harja.
Kuvaaja: Aarne Mikonsaari

Elina Lyijynen

VISIITTI WOLKOFFILLE

Vuoden 2010 aikana toteutettiin museoviraston innovatiivisten avustuksen tuella Visiitti Wolkoffille -niminen hanke Etelä-Karjalan museossa. Hankkeen tarkoituksena oli edistää Wolkoffin talomuseon saavutettavuutta mm. internetin kautta. Tärkeimpinä tuloksina koottiin opastusmateriaalia Wolkoffin talomuseosta tulevien oppaiden koulutusta varten sekä käynnistettiin yhteistyö Saimaan ammattikorkeakoulun kanssa talomuseon ja lähiympäristön 3d-mallintamiseksi.

Lappeenrannan video- ja filmikuvaajat kuvasivat opastuksen syyskuun lopulla, kesäkauden päätyttyä. Oppaana videolla toimi, jo vuodesta 1993 Wolkoffin oppaana toiminut, museoassistentti Vaula Stenberg. Opaskierroksesta tehtiin myös tekstiversio, johon tarkennettiin yksityiskohtia. Detaljien runsaus ja Wolkoffin suvun henkilöihin liittyneet tarinat antavat aihetta pitkiin tarinoihin ja 45 minuutin opastuskierroksella ei ehdi kaikkea kertoa. Aikaa on varattava myös kävijöiden kysymyksiin ja muisteluihin. Oppaita varten koottu materiaali palvelee museon vakituista henkilökuntaa, kesätyöntekijöitä sekä muita määräaikaista työntekijöitä. Kesällä 2010 Wolkoffin talomuseolla oli tarjolla ensimmäisen kerran venäjänkielisiä opastuksia. Osa koulutusmateriaalista käännettiin hankkeessa myös venäjäksi.

Opettajia varten museon internetsivuilla olevaan Museoapinen-osioon liitettiin Wolkoffin talomuseon esittely lapsille sekä koululaisille suunnattuja tehtäviä. Ne löytyvät osoitteesta www.lappeenranta.fi/museot ja Museoapinen. Sivutuotteena digitoidusta materiaalista sekä Wolkoffin suvun ortodoksisuuteen perehtyen syntyi Vanhan Valamon matkailua esittelevä verkkonäyttely Matkoilla.fi-sivustolle

(www.matkoilla.fi). Verkkonäyttelyssä hyödynnettiin sekä Wolkoffin talomuseon kokoelmia että Etelä-Karjalan museon kokoelmia.

Yhteistyötä ns. tulevaisuuden museosta oli jo viritelty Saimaan AMK:n kanssa jo aiemmin, mutta Wolkoffin talomuseon osalta päästiin vuonna 2010 konkreettisiin toimiin. AMK:n tietotekniikan opiskelijat aloittivat toukokuussa 2010 Wolkoffin talomuseon 3d-mallintamisen. Mallintaminen tapahtui laserkeilaamalla. Alustavat tulokset talon mallista saatiin syksyllä, ei kuitenkaan vielä esittelykelpoista aineistoa, ja ammattikorkeakoulun opiskelijat jatkavat työtä edelleen lukuvuoden 2010-2011 aikana.

AMK tutkii eri mallintamismenetelmiä (laserkeilaaminen, valokuvat, piirustukset) ja niiden yhdistämistä ja Wolkoffin talomuseo toimii heille ns. koekappaleena. Museon puolesta on toivottu esiteltävän taloa, huonetiloja ja sen lähiympäristöä nyt ja Wolkoffien siellä asuessa. Tavoitteena on jatkaa yhteistyötä AMK:n kanssa joko opiskelijatyönä tai erillisenä projektina. Hankkeessa kerätty aineisto mm. peruskierroksen videointi ovat jatkotyöstölle raakamateriaalia, tavoitteena tulevaisuudessa virtuaalinen Visiitti Wolkoffille.

Ville Laakso & Stanislav V. Belsky

HOPEAA HIITOLAN KAIVAUKSISTA

Tutkijat Ville Laakso ja Stanislav V. Belsky ovat kaivaneet Hiitolan Kylälahden kalmistosta useita hautoja. Ne ovat olleet Karjalan rautakauden rikkaimmat sikäli, että löydöstössä on paljon hopeaesineitä. Nämä aarteet tuodaan esille Suomeen Lappeenrannan museon järjestämässä näyttelyssä parin vuoden kuluttua. Etelä-Karjalan museoon on tehty kuitenkin jo ennakkoon poster-näyttely kaivauksista ja sen löydöistä. Se on esillä 9.9.-12.11.2011. Tutkijat esittelevät löytö-

jään Kesäyliopiston järjestämässä luennossa 17.9. museon Pienoisteatterissa. Tilaisuus on suomen- ja englanninkielinen. Se on samalla syksyn arkeologian päivien tapahtuma Etelä-Karjalassa. Ville Laakso ja Stanislav Belsky antavat etukäteistietoa tutkimuksistaan alla.

Yhdellä Kylälahden miesvainajalla on ollut metallihelainen vyö, Venäjän tiedeakatemia, Kunstkamera museo

Kylälahden Kalmistomäkeä voidaan luonnehtia merkittävimmäksi kalmistolöydöksi luovutetussa Karjalassa sotien jälkeen. Se kuuluu ehdottomasti tärkeimpiin Karjalan alueelta viimeisen sadan vuoden aikana tehtyihin arkeologisiin löytöihin.

Kohde sijaitsee luovutetussa Karjalassa, entisessä Hiitolan pitäjässä, nykyisin Karjalan tasavallan Lahdenpohjan piirissä.

Pääasiassa esihistoriallisen ja historiallisen ajan taitteeseen (1200–1400-luvuille jKr.) ajoittuvaa ruumiskalmistoa on tutkittu arkeologisin kaivauksin vuosina 2006–2009. Tutkimushanke on pietarilaisen Kunstkamera-museon ja Turun yliopiston arkeologian oppiaineen yhteistyötä.

Kalmistomäen ruumiskalmisto on osoittautunut poikkeuksellisen hyvin säilyneeksi. Kaikkiaan paikalta on tutkittu 91 hautaa, joista yli puolet, noin viisikymmentä, sisältää vainajan mukaan laitettuja esineitä. Näin suuri esineellisten hautojen osuus on harvinainen ilmiö. Aineisto koostuu pääasiassa koruista ja muista puvunosista. Osa siitä osoittaa paikalle haudan yhteyden huomattavaa varallisuutta – esimerkiksi hopeaesineitä on löytynyt paljon. Esineistö on Karjalasta löytyneessä aineistossa osin ainutlaatuista ja kuvastaa alueen asukkaiden muinaisia yhteyksiä sekä Novgorodin että Itämeren Hansakulttuurin suuntaan.

Kohteen hautaustavat ja löydöt antavat huomattavan määrän uutta tietoa Karjalan ristiretkiajan (n. 1050–1300 jKr.) ja keskiajan (n. 1300–1500 jKr.) esineellisestä kulttuurista, etnisestä kehityksestä, kristillistymisestä sekä muun muassa yhteyksistä naapurialueille. Yksi tärkeä tekijä on kalmiston poikkeuksellisen pitkä käyttöaika, joka mahdollistaa kulttuurikehityksen tarkastelun tavallista pitemmällä aikajänteellä.

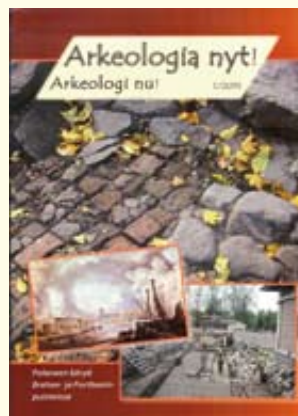

Kalmistosta on myös päästy tutkimaan kohtuullisen suuri osa verrattuna Karjalan muihin kalmistoihin, joita koskevasta tutkimustiedosta huomattava osa on peräisin jo 1800-luvun lopulta. Kaivauksissa on myös kerätty runsaasti erilaisia näytteitä (esimerkiksi DNA-näytteitä) tulevia tutkimuksia silmälläpitäen.

Ruumiskalmiston lisäksi alueelta on saatu talteen viikin kajan (n. 800–1050 jKr.) löytöjä, jotka ovat ilmeisesti peräisin polttohaudoista. Osa aineistosta on tätäkin vanhempaa, asuinpaikkaan viittaavaa löydöstä varhaismetallikaudelta (n. 1500 eKr.–400 jKr.). Mäellä on myös todennäköisesti sijainnut jo vuonna 1396 mainitun Kylälähdän pogostan (myöhemmin Hiitolan pitäjän) vanhin kirkko. Kylälahti mainitaan myös kahdessa Novgorodin arkeologisissa kaivauksissa löydettyssä keskiaikaisessa tuohikirjeessä.

Kylälähdän Kalmistomäeltä löydettiin muinaisesineitä jo ennen sotia, ja paikkaan kävi tutustumassa suomalaisia arkeologeja 1920–1930-luvuilla. Kohde kuitenkin varmistui ruumiskalmistoksi vasta vuoden 2006 koekaivauksessa.

Suurin osa Kylälähdän tutkimushankkeen rahoituksesta on saatu Suomesta (Suomen Kulttuurirahasto, Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö, Karjalan Kulttuurirahasto, Karjalan Säätiö ja Hiitola-Säätiö).

Tilaukset osoitteesta arkeoinfo@gmail.com
Tilauksen nimi ja postiosoite.
Hinta: yksittäiset lehdet postitettuna 4 euroa/kpl, tukkuhinta (vähintään 5 kpl) 3 euroa/kpl + postimaksu.

UUSI **Arkeologia nyt** ilmestynyt Nro 2011/1 sisältö:

Petteri Järvi: Museot ja ystävähdistykset tarvitsevat toisiaan

Kaija Pyykkö: Harrastajat mukana inventoimassa, koekuopittamassa ja seulomassa

Markku Lemmetti: Avauksia Ala-Satakunnan esihistoriaan. Kirjaesittely

Lauri Viinikkala: Mestattu rakennusmestari ja muita kertomuksia. Kansantarinoita ja niiden taustoja Vakka-Suomen kirkoista

Ilkka Pyökkö: Jäämejä Jääskestä idäntielle. Etelä-Karjalan nuoremman rautakauden kontakteja uusien löytöjen valossa

Visa Immonen ja Heini Kirjavainen: Muinaisesineen monet kerrokset. Turun tuomiokirkon piispan-sauvan arkeologiaa

Hanna-Leena Salminen: Tarinoita maan alta – Arkeologisia löytöjä Rauman seudulta

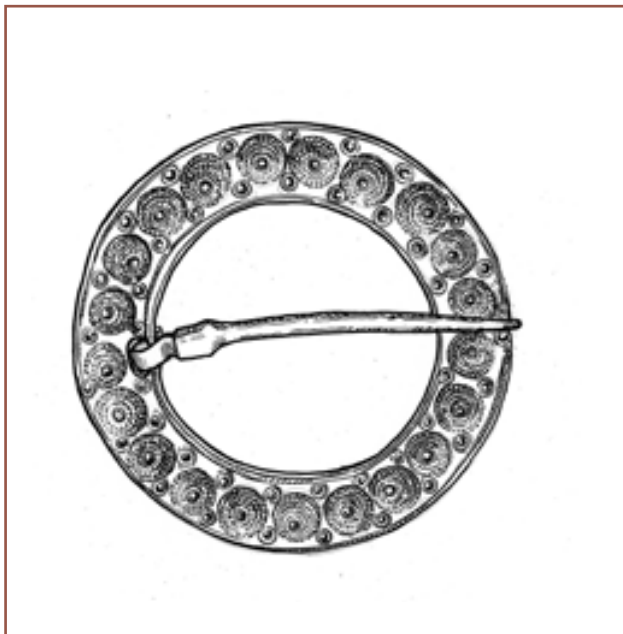
Janna Jokela: Astetta innokkaampia arkeologeja. Tulevien arkeologien seurassa

Tapani Tuovinen: Palaneen käryä: Turun Brahenpuiston ja Porthaninpuiston kaivaukset.

Punottu hopeasormus Hiitolan Kylälähdän kalmistosta, AD 1170–1250, Venäjän tiedeakatemia, Kunstkamera museo.

Hopeinen kehäsolki Hiitolan Kylälähdän kalmistosta, Venäjän tiedeakatemia, Kunstkamera museo

Ilkka Pylkkö

RUOKOLAHTI RAUTAKAUDEN GATEWAY

Ruokolahti joutui vuonna 2010 yllättäen rautakauden tutkimuksen polttopisteeseen kun miinaharavamiehet Kari ja Pertti Hyvärinen alkoivat löytää eri puolilta pitäjää rautakautista esineistöä.

Etelä-Karjalan museo vastasi tämän aineiston museoimisesta Museoviraston valvoessa toimintaa. Tieteellisen tutkimuksen vastuu on ollut FM Ilkka Pylköllä. Pylkön mukaan Vuoksen laakso on ollut portti, joka on välittänyt liikennettä idän Karjalan ja lännen Hämeen välillä.

Kulunut vuosi on ollut ikimuistoinen mitä Etelä-Karjalan arkeologiaan tulee. Ruokolahden rautakautiset löydöt ovat puhuttaneet paljon ja hyvä niin. Kuitenkin mikäli löydöistä halutaan saada laajemmin tietoa arkeologiasta kiinnostuneille ja ennen kaikkea suomalaiselle arkeologiyhteisölle sekä mahdollisille jatkotutkimusten (kaivausten) rahoittajille, täytyy olla myös mustaa valkoisella.

Ruokolahdelta löydetty eläinriipus on hevosen ja vesilinnun risteytymä. Esinemuoto on karjalais-inkeriläinen mutta levinnyt yksittäin aina Pohjois-Norjaa myöten.

Askel tähän suuntaan onkin otettu, kun Ruokolahden löydöistä kirjoittamani artikkeli "Jäämejä Jääkestä idäntielle" ilmestyi Turun maakuntamuseon ystävien toimittamassa Arkeologia nyt! -lehdessä. Julkaisu on suunnattu pääasiassa arkeologian harrastajille.

Artikkelissa on melko pintapuolisesti käyty läpi Vuoksen edustan vanha rautakautinen löydöstö ja uudet merkittävät Kari ja Pertti Hyvärisen löytämät esineet. Jonkinlaista tulkinnallista viitekehystäkin artikkelissa pyritään rakentamaan.

Tästä on hyvä jatkaa. Mikäli uusia löytöjä tulee, joudutaan tietenkin jälleen kirjoitushommiin. Periaatteessa pohja laajemmallekin artikkelille on olemassa ja uusia löytöjäkin on tiedossa. Jo nyt on tullut ilmi, että muuan Virtutjoelta löytynyt nuolenkärki on viikinkiristiretkien kaksiteräistä tyyppiä, jossa on rombinmuotoinen lehti. Tyyppi on historiallisella ajalla korvautunut panssarinuolenkärjellä.

Pälviä näkyy jo.

Keskeinen löytöpaikka Ruokolahden Haloniemessä on nykyään puutarhaa.

Kuvassa vasemmalla toinen miinaharavamiehistä, Pertti Hyvärinen.

Päivi Partanen

Suomalais-venäläiset museopäivät Lappeenrannassa

Suomalais-venäläisiä museopäiviä vietetään Lappeenrannassa ja Viipurissa 12.–14.9.2011. Kolmannen museoammatillisille suunnatun ammatilaitapaamisen teemana on Yhteinen perintömme. Museopäivien ohjelmaa ja järjestelyjä toteuttavat Lappeenrannan museot yhdessä Pietarin museoammatilaisten liiton ja Suomen museoliiton kanssa.

Suomalais-venäläiset museopäivät järjestettiin viimeksi vuonna 2008 Pietarissa. Museonjohtaja Olga Tšerkasova esittelee Roerichin kotimuseota museoväelle Izvarassa Pietarin lähistöllä. EKM.

Päivien aikana esitellään museoiden yhteistyöprojekteja, vaihdetaan hyviä käytäntöjä mm. museopedagogiikasta sekä keskustellaan kokoelmien, tiedon ja osaamisen liikkuvuudesta museoiden välillä – myös valtion rajojen yli. Päivien aikana tehdään retki Viipuriin, jossa tutustutaan mm. Lenin-museoon, Viipurin linnaan sekä Eremitaasin näyttelykeskukseen Viipurin taidemuseossa.

Ensimmäiset suomalais-venäläiset museopäivät vietettiin Imatralla vuonna 2005, jolloin teemana oli Museot ja matkailu. Vuonna 2008 päivät pidettiin Pietarissa, Pavlovskissa sekä Izvarassa. Museopäiviä vietetään kolmen vuoden välein vuoroin Suomessa ja Venäjällä.

Henkilökunta

– Etelä-Karjalan museo ja Etelä-Karjalan taidemuseo –

museotoimenjohtaja

Päivi Partanen,
puh. 040 564 2204

intendentti

Satu Eiskonen, puh. 040 579 5744
(näyttelyt)

amanuenssi

Elina Vuori, puh. 040 531 0424
(valokuva-arkisto, Wolkoffin talomuseo)

amanuenssi

Reija Eeva, puh. 040 838 6592
(kokoelmat, Galleria Laura)

amanuenssi

Jukka Luoto, puh. 040 563 1898
(maakuntatyö, Ratsuväkimuseo,
Joutsenon, Ylämaan ja Nuijamaan museot)

amanuenssi

Miikka Kurri, puh. 040 537 0363
(rakennustutkimus)

museoapulainen

Marjut Kasanen, puh. 040 197 8990
(kokoelmatyö)

museoapulainen

Helena Karvinen, puh. 040 159 6687
(kokoelmatyö)

konservaattori

Eira Räisänen, puh. 040 130 9214

museoassistentti

Noora Niemi, puh. 040 715 3345
(museokauppa)

valokuvaaja

Seppo Pelkonen, puh. 040 848 4940

intendentti

Leena Rätty, 040 526 4120
(kokoelmat, taidemuseo)

amanuenssi

Marjatta Räsänen, 040 563 7618
(aluetaidemuseotoiminta, taidemuseo)

amanuenssi

Mona Taipale, 040 522 6280
(näyttelyt, taidemuseo)

toimistonhoitaja

Ulla Loisa, puh. (05) 616 2261,
040 587 2274

museomestari

Seppo Sarin, puh. 040 556 2269

ts. museomestari

Matti Väyrynen, puh. 040 556 2269

näyttelymestari

Raimo Kaapro, puh. 040 849 4275

vahtimestari

Seppo Mustola, puh. 0400 241 748

museoassistentti

Vaula Stenberg, puh. (05) 616 2255,
(05) 616 2256
(avoinnapito)

Museot

Etelä-Karjalan museo

Kristiinankatu 15, Linnoitus, Lappeenranta
PL 239
puh. 05 616 2255, 05 616 2261

Avoinna

talvi ti-su klo 11-17
kesä 6.6.-21.8.
ma-pe klo 10-18, la-su klo 11-17

museot suljettu:

helatorstai, juhannusaatto, juhannuspäivä,
itsenäisyyspäivä, jouluaatto, joulupäivä,
tapaninpäivä, uudenvuodenaatto, uudenvuoden-
päivä
vapaa pääsy: 2.9., 7.10., 4.11. ja 2.12.

Etelä-Karjalan taidemuseo

Kristiinankatu 8-10, Linnoitus, Lappeenranta
PL 239
puh. (05) 616 2256

Avoinna

talvi ti-su klo 11-17
kesä 6.6.-21.8.
ma-pe klo 10-18, la-su klo 11-17

Ratsuväkimuseo

Linnoitus, Lappeenranta
puh. 05 616 2257, 05 616 2261

Avoinna

talvikaudella tilauksesta
kesä 6.6.-22.8.
ma-pe klo 10-18,
la-su klo 11-17

Wolkoffin museo

Kauppakatu 26, 53100 Lappeenranta
puh. 05 616 2258, 05 616 2261

Avoinna

talvi la-su klo 11-17 (suljettu tammi-helmikuu)
kesä 6.6.-21.8.
ma-pe klo 10-18, la-su klo 11-17
Wolkoffin joulu 7.12.-23.12. ja 26.12.

Joutsenon pitäjätupa

Joutsenon kirkko 90 vuotta
Soljantie 1
54100 Joutseno
puh. 05 632 6727, 05 616 2261

avoinna talviaikana tilauksesta

kesä 16.6.-4.8.
ti-to klo 12-16
Näyttely: Joutsenon kirkko 90 vuotta

Nuijamaan pitäjäntupa

Hautausmaan ja kirkon välittömässä läheisyydessä

19.6.-7.8. sunnuntaisin 11-13
Koululaisryhmille sopimuksen mukaan
Näyttely: Nuijamaa 1939

Pätärin talomuseo, Ylämaa

Ylijärven kylässä

21.6.-31.7. ti-su 12-16.
Talonpoikaistalon pihapiiri ja kotiseutumuseo

Verkkosivuja

Etelä-Karjalan museo ja taidemuseo

<http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Kulttuuri/Museot.iw3>

Etelä-Karjalan museon verkkonäyttelyt

<http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Kulttuuri/Museot/Verkkonayttelyt.iw3>

Hei hoplaa! - ratsuväen elämää Rakuunamäellä ennen sotia
Lauritsalan kauppala
Lappeenrannan julkiset veistokset ja
muistomerkit
Kadonnutta ja katoavaista Lappeenrantaa

Generalissimus Suvorov
Lappeenrannan lähikylien rakennusinventointi
Lappeenrannan varuskuntahistoria
Matka Saimaan kanavalla
Lappeenrannan kaupungin historiaa
Etelä-Karjalan esihistoriaa ja muinaisjäännöksiä
Kauskilan kalmiston arvoitus-peli
Lappeenrannan muuttuvat kasvot
Lappeenrannan Linnoituksen historia
Keisarillisia matkoja Kaakkois-Suomessa
Keisarin jalanjäljillä-kävelykierros

Näyttelyt

Etelä-Karjalan Museo

8.5.2011 - 8.1.2012 Kiven henki – The Spirit of Stone

Perusnäyttely - Kolme karjalaista kaupunkia

Etelä-Karjalan taidemuseo

15.5.-18.9. Taiteen Vuoksi – Saimaa kuvataiteessa

4.10.-5.2. Kaakkoissuomalaisten nuorten kuvataiteilijoiden näyttely

1.7.-31.7.2011 Vihreässä makasiinissa on esillä Golem – nukketeatteritaiteilija Emma Jussila-Schermanin 10-vuotistaiteilijajuhlanäyttely.

Aukioloajat ovat ti - pe 10 - 17 ja la - su 11 - 17

Lisätietoa: http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Kulttuuri/Museot/Etela-Karjalan_taidemuseo/Nayttelyt.iw3

Joutsenon pitäjätupa

16.6. - 4.8. Joutsenon kirkko 90 vuotta

Etelä-Karjalan museon julkaisut

Nro 8 **Leena Mäkipää**

LAURITSALAN SAHAN TYÖÄEN TYÖ- JA ASUNTO-OLOISTA 1916-1956

(pro gradu Turun yliopisto)

68 s. kuvitettu, kartta, asuntojen piirr.

Summary in English

ISSN 0358-301

ISBN 951-9428-15-1

5,00 €

Nro 9 **Laila Lehikoinen**, 1982

LAPPEENRANNAN KADUNNIMET

126 s. kuvitettu, asemakaavat

Summary in English

ISSN 0358-3015

5,00 €

Nro 11 **Merja Kokkonen**, 1985

TORIKAUPPAA LAPPEENRANNASSA 1930-1970

(pro gradu Turun yliopisto)

75 s. kuvitettu Summary in English

ISSN 0358-3015

ISBN 951-9428-63-1

5,00 €

Nro 12 1987

ETELÄ-KARJALAN TAIDEMUSEO – KOKOELMAT

128 s. kuvitettu, 16 väriplanssia

Esipuhe Eero Laajo, suom. ja engl.

ISSN 0358-3015

ISBN 951-9428-64-X

12,70 €

Nro 13 **Kari Hukkila**, 1990

KUVIA KANNAKSELTA

– taidetta ja taiteilijoita 1918-1944

136 s. kuvitettu, 16 väriplanssia

English resume

ISSN 0780-3958

ISBN 951-9278-88-5

9,00 €

Nro 14 **Eija-Hilkka Anttila**, 1992

WANHA HYWÄ LAPPEENRANTA

124 s. kuvitettu vanhoihin valokuvien

ISSN 0780-3958

ISBN 952-9568-21-5

12,00 €

Nro 15 **Elina Vuori - Mervi Kansanen**, 1992

VIIPURINRINKELI

31 s. kuvitettu

ISSN 0780-3958

ISBN 952-9568-38-X

3,00 €

Nro 16 **Heikki Pohjanpää**, 1993

BREITENFELDISTÄ LAPPEENRANTAAN

39 s. kuvitettu

ISSN 0780-3958

ISBN 952-9568-55-X

4,00 €

Nro 18:1a **Toim. Soile Rinno - Minna Laukkanen**, 1997

KARJALAN LUTERILAISET KIRKOT JA SEURAKUNTIEN PYHÄT ESINEET

ANTREASTA ÄYRÄPÄÄHÄN – hiljaiset kirkot

582 s. kuvitettu + 16 s. värikuvia

Jyväskylä 1997

ISSN 0780-3958

ISBN 951-785-012-3

12,00 €

Nro 18:1b **Toim. Kristina Thomenius ja Minna Laukkanen**, 1997

KARJALAN JA PETSAMON ORTODOKSISET KIRKOT JA KIRKKOTAIDE

ANTREASTA ÄYRÄPÄÄHÄN – hiljaiset kirkot

388 s. kuvitettu + 24 s. värikuvia

Jyväskylä 1997

ISSN 0780-3958

ISBN 951-785-013-1

10,00 €

Nro 18:2 **ANTREASTA ÄYRÄPÄÄHÄN.**

Hiljaiset kirkot – taidearteita Karjalasta

Näyttelyluettelo

78 s. kuvitettu

Saarijärvi 1997

ISSN 0780-3958

ISBN 951-785-013-1

2,50 €

Nro 19 **Toim. Heli Kellokumpu**, 1998

TEKSTIILISTÄ TAIDETTA

35 s.

Lappeenranta 1998

ISSN 0780-3958

ISBN 951-785-029-8

7,60 €

Nro 20 **Pekka Toivanen**, 1999

JOHAN ROSENHANEN DIARIUM 1652-1654

131 s. kuvitettu

Lappeenranta 1999

ISBN 951-785-034-4

12,00 €

Nro 21 **Toim. Soile Rinno**, 1999

KAUSKILASTA KUNTALIITOKSEEN.

Historiaa ja tarinoita Lappeenrannasta ja sen asukkaista.

140 s. kuvitettu

Lappeenranta 1999

ISBN 951-785-038-7

10,00 €

Nro 22 **Minna Kähtävä-Marttinen**, 2000

MATKA MENNEISYYTEEN

Etelä-Karjalan muinaisjäännekohteita kulttuurimatikailijalle

85 s. kuvitettu

Lappeenranta 2000

ISBN 951-785-048-4

8,40 €

Nro 23 **Toim. Leena Rautavuori - Elina Vuori**

WOLKOFFIN TALO –

kauppakartano Lappeenrannassa

119 s. sidottu, kuvitettu

Jyväskylä 2001

ISBN 951-785-060-3

24,00 €

Nro 24 **Marina Kellokumpu**, 2002
**SEITSEMÄN VUOSIKYMMENTÄ LAPPEENRANTALAISENA
VAIKUTTAJANA**
51 s. kuvitettu
ISBN 951-785-063-8
10,00 €

Nro 25 **Toim. Satu Eiskonen - Henna Heiskamo**, 2003
ETELÄ-KARJALAN MUSEO-OPAS – Museum guide of South Karelia
157 s. kuvitettu
ISBN 951-785-065-4
1,00 €

Nro 26 **Mervi Kansonen - Arja Roivainen**
**”WÄHITTÄIS- JA PALJOITTAISKAUPPAA TARPEELLISILLA
TEOKSILLA”**
Kauppiastaloja ja kauppiaita Lappeenrannassa 1800-luvun
alkupuolelta 1940-luvulle
272 s. sidottu, kuvitettu
Jyväskylä 2004
ISBN 951-785-074-3
30,00 €

Nro 27 **Toim. Satu Eiskonen**
NIKOLAI II
227 s. sidottu, kuvitettu
Helsinki 2004
ISBN 951-785-076-X
19,50 €

Nro 29 **Toim. Päivi Partanen-Larissa Eleskina-Elina Lyijynen**
GENERALISSIMUS SUVOROV
208 s., sidottu, kuvitettu
Helsinki 2007
ISBN 978-951-785-091-9
30,00 €

Nro 30 **Anu Talka-Jukka Luoto**
PIEN-SAIMAAN KULTTUURIRETKIOPAS
87 s., nidottu, kuvitettu
Mikkeli 2007
ISBN 978-951-97725-2-3
6,00 €

Nro 31 **Toim. Satu Eiskonen**
**PRINSESSA DAGMAR – KEISARINNA MARIA FJODOROVNA
PRINCESS DAGMAR – EMPRESS MARIA FJODOROVNA**
150 s., sidottu, kuvitettu
Helsinki 2010
39,00 €

Nro 32 **Toim. Miikka Kurri, Jukka Luoto ja Elina Vuori**
**KATSE MENNEISYYTEEN – ETELÄ-KARJALAN MUSEO
100 VUOTTA**
263 s., Saarijärvi 2010
42,00 €

